

ИВАН РАДОЕВ

ЧУДО

chitanka.info

„Ако се казва за писателите, че чрез своето слово създават нова действителност, нови светове и нови хора, то това най-много важи за драматурзите. Защото светът на драмописеца е зрим, движещ се, говорещ и дишащ — възкръсва всеки път, когато драмата оживява върху сцената.

Със смъртта на Иван Радоев българската драматургия осиротя, но поетът ще оживява всеки път, когато някоя от драмите му задиша върху сцената, ще чуваме гласа му — тревожен и непокорен, присмехулен и плачещ...“

Стеван Щанев

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА:

**КОСТАДИН
ХАИМ
АРТАКИ
ТАНИЧКА
ЮСУФ**

ПЪРВА КАРТИНА

В един краен квартал на София, където новото жилищно строителство бързо се разрасства, между осеметажните блокове като по чудо се е запазила стара дървена къщичка. Всъщност нейното събаряне предстои за оформяне на тревни площи между циментовите човекосвърталища.

Бетонът така е обградил къщичката, че на оня, който погледне от осмия етаж, му се струва, че тя лежи на дъното на циментов кладенец.

Тая къщичка е собственост на Костадин, или по-пълно Костадин Иванов Костадинов, пенсионер — бивш служител в монетната служба на районната пощенска станция. По време на войната бил доброволец и след това — старшина. Той няма наследници, абсолютен собственик е, и се радва на немарливостта на службите, които ежедневно забравят да съборят неговия дом.

Къщичката живее... В смисъл че вътре в нея има живот. Макар той и да не кипи, живот има. Тук се събира старческа компания в един почти измислен утопичен състав: Юсуф, турчин, който някога е имал бърснарица наблизо; Таничка — рускиня от княжеско потекло, доведена на 17 години от своя съпруг Алексей Фьодоров Нецевтаев — белогвардейски капитан; Артаки — арменец, също самотник; бивш съдържател на арменското кафене „Аракат“. Има спестени пари от времето на частната собственост и не е заемал държавни служби... И Хаим, който е имал много професии. Той не е принадлежал към кастата на богатите евреи търговци. Постоянно местили една количка с чорапи, копчета, жартиери, безопасни игли по тротоара — лете на сянка, пролет и есен на припек. След войната, в мирния и спокоен живот, свирел на цигулка в състава на оркестър „Шалом Алейхем“ при еврейското читалище... Той също няма никого тук, дори и собствен дом няма и живее в другата стая на Костадиновата къща като наемател.

Костадиновата стая е по-голяма и тук, главно привечер, се събира цялата компания. Животът тече еднообразно, с всички привички от дългото общуване, превърнали се почти в ритуали. Тази малка „държава“ може да се нарече „утопия“, защото е създадена доброволно, по силата на естественото обединение, столетия след утопиите на Мор и Томазо Кампанела. За разлика от онези утопии тази не е измислена. Тя съществува реално и се управлява от свои неписани закони. Никой не се запитва за годината на нейното основаване и никой не се интересува докога ще трае този доброволен договор.

Всичко е предоставено ѝ ръцете на смъртта, която от доста време обикаля квартала съвсем близко около Костадиновата къща — парламента на неписаната утопия.

Късните следобеди минават в игра на табла. Главните съперници са Костадин и Хаим.

И така... два часа и повече преди да се събере целият състав, в стаичката се чуват думите: „дюбеш“, „шеш-беш“, „дюсе“, „геле“, „глупак“, „посерко“, „епек“ и т.н.

Играта между Костадин и Хаим е в разгара си. Идва Артаки, без да поздравява, за да не смути играчите. Последните също не му обръщат внимание. Артаки застава зад гърба на Хаим и забива поглед в таблата. Зарчетата тропат с кокалените си сандалки из древната територия на тази прастара дървена кутия, донесена като реликва от кафенето на Артаки.

Артаки, разбира се, може да седне на стол, но застава зад гърба на Хаим, откъдето е много по-удобно да подсказва на Костадин с погледи, икономични жестове и някои явно вече заучени сигнали. В същото време обаче той може с леко покашлюване или побутване да предупреди Хаим да не бърза, а да се огледа. С други думи, той шпионира и двете страни.

Играта отива вече към своята развръзка. Това е критичният момент, в който се намесва фаталното. Двамата играчи духат в шепите си върху зарчетата, потриват ги в брадичките си или пък поглеждат към тавана, като мърдащите им устни беззвучно произнасят никакви заклинания.

Движенията стават все по-нетърпеливи. Зарчетата бързо минават от ръка в ръка. Взетите пулове със замах се изсипват в другата половина на таблата... докато преди самия край Костадин задържа в шепата си малките кокалени зверчета, съсредоточава се, поглежда подред и двамата, види се, необходим му е цифт, иначе губи... Той подмята зарчетата нависоко, така че да опишат кратка плитка дъга. Едното се завъртява продължително върху връхчето си и започва да жусжи като разсърдена пчела. И когато жусженето спира, Костадин въздъхва облекчено и залепя гръб на облегалката на стола. Хаим затваря с трясък таблата, покачва се на масата, поставя кутията на главата си и с видимо нежелание казва:

„Аз не знам да играя табла!“... После слиза от масата.

Повече от трийсет години това е условието на играта. Който падне, да се качи на масата и да каже: „Аз не знам да играя табла.“ Тия думи са произнасяни стотици пъти от всеки един и вече не съдържат никакво оскърбление. Но загубата се преживява трудно. И затова сега Хаим започва да си подпява нещо, като гледа безцелно през прозореца навън.

КОСТАДИН

Артаки, да имаш едно яйце?

АРТАКИ

Защо ти е яйце?

КОСТАДИН

Хаим нещо е поприсипнал.

АРТАКИ

Ако от яйце ставаше хубав глас, задникът на кокошката щеше да е славей.

(Хаим променя пеенето със свирукане с уста.)

КОСТАДИН

Оня ден като бих Юсуф, той ми вика: „Майстор си, Костадине, евалла!“ Аз му казвам, че на зарчета е по-добре да падаш, че като

падаш, ще се откажеш... Майсторите най-зле свършват... Помниш ли, Артаки, преди трийсет и пет години ще е било... оня Хасковския барбутчия, цяла България го знаеше, факир беше на зарчетата. Помниш ли, една заран като мина край кафенето опърпан като просяк? Хвърли зад гърба си зарчетата и без да се обръща, рече: „дю-шеш“... Всички се надигнаха от масите и вторачиха очи на тротоара — наистина беше „дю-шеш“... И както бяхме зинали, той само се наведе, взе зарчетата и рече: „Тоя дю-шеш ме докара до това дередже“... А какви пари бяха минали през ръцете му!

(Хаим престава да свири и се обръща.)

ХАИМ

Костадине, ти ме би... И аз съм те бил... И ти си турял таблата на главата си. Кажи ми честно, ти ме би, признавам, не че ме е яд, ама кажи ми, тоест, признай си, че предната игра открадна един пул на вземането... Ей така, с малкия пръст го прибра, аз не искам да те обиждам, ти си честен играч, може и без да си искал да си взел един пул повече... с малкия си пръст.

КОСТАДИН

Сега, вие какво, Хаиме... ти си ме бил... Рядко, но си ме бил. Но относно пула... трябваше да ми кажеш в момента. Ти в момента не ми каза, значи сега го измисли това, понеже те е яд.

АРТАКИ

Не обичам тия работи... Тия работи не ги обичам. Приятели сте, играете — що се карате? Нали помните какъв надпис държах над тезгяха едно време? „В Кафене Аарат на Артаки Халаджиян скандала не се повтаря“... И ги гонех такива... Такива аз ги гонех.

КОСТАДИН

Що да го гоня, когато мога да си го бия на табла, когато искам.

ХАИМ

Костадине, ти нали знаеш, че евреинът се е родил седем дена преди дявола?

АРТАКИ (*разгъва от хартията бутилка, която с донесъл при идването си*). Вижте какво съм ви донесъл! Пет звезди! „Аарат“ —

чист арменски коняк. Това шише като го види французинът, веднага ти дава за него две бутилки „Наполеон“ и една французойка!

ХАИМ

Французойката за какво я дава?

КОСТАДИН

Араат обаче е турска планина.

АРТАКИ

Може цял свят да е турски, но Араат наш.

КОСТАДИН

Аз казвам да го изпием „Араат“. Това хората са като държавите.

Все това е наше...

ХАИМ

Ако вземем да се разправяме кое е наше и кое е ваше, ще излезе, че всичко е наше, понеже всичко е започнало от библията.

АРТАКИ

Ако не е бил Араат, къде е щял да си построи Ной ковчега? Ной ковчега си къде е щял да го построи?

КОСТАДИН

Ха сега, де!

АРТАКИ

Чично ми Оник навремето, ти Костадине го помниш чично Оник... той умря на 101 години. Като дойде от Австралия, донесе един папагал, който казваше Соломоновите притчи. И околийският искаше да го арестува, понеже говорел завоалирано. Голям простак беше... Голям простак беше...

КОСТАДИН

Кой?

АРТАКИ

Околийския. А жена му си беше чиста курва.

КОСТАДИН

И какво искаш да кажеш сега?

АРТАКИ

Искам да кажа, че ние, арменците, сме стар народ.

КОСТАДИН

И какво общо имат папагалите с околийския?

АРТАКИ

Нямат.

КОСТАДИН

Що го разказваш тогава?

АРТАКИ

За да ви стане ясно.

КОСТАДИН

Сега ни стана ясно.

ХАИМ

Чакай бе, с вашите глупости щях да си забравя охлюва!

(Излиза.)

АРТАКИ

Това с охлювите има ли файда бе, Костадине?

КОСТАДИН

Хаим казва, че действува. Петнайсет години я има тая язва.

Трябва да гълтне 32 — всеки ден по един. Сега гълта седемнайстия.

АРТАКИ

Мама му стара, това евреите са много упорити, ние арменците сме по-дестинге хора... По дестинге хора сме...

ХАИМ (излиза). Гледайте сега! Хоп! (*Гълтва охлюва.*) Готово!

АРТАКИ (отвръща се). Леле, Хайме!

КОСТАДИН

Хаим си взе мезето.

АРТАКИ

Между другото едно време князете само „Аракат“ са пили.

КОСТАДИН

Французите имат по-хубави шишета.

АРТАКИ

Французите правят хубави шишета, обаче арменският коняк е по-хубав. Второ, тоя коняк дето го мислиш, че е французин, той също е арменски и само етикетът му е френски... а той е арменски и само етикетът му е френски...

През това време. Хаим свирка на прозореца. Двамата се заслушват в свирката му.

КОСТАДИН

Та какво казваш за чичо си Оник навремето... три дена след това ходи по двора и свири с уста.

ХАИМ (*иска да се владее*). Аз не свиря с уста... Това, дето го свиря, знаеш ли какво е? Това е „Леката Кавалерия“ от Супе. Когато дядо ти е свирел на върбова свирка, Супе това го е написал на партитура, а аз съм го свирил на втора цигулка в оркестъра „Шалом Алейхем“... От Супе...

КОСТАДИН

А още преди твоят Супе да го напише това за втора цигулка, бях шестгодишен още, когато баща ми се покачи на покрива на плевнята и като разпъна един стар чадър, изрева върху цялото село: „Гледай, народе, как ще ме подеме вятърът и ще хвръкна към звездите!“... И като скочи, почти моментално цопна в едно кравешко лайно. А майка ми докопа една цепеница и взе да го налага пред очите на цялото човечество: „Кой ще те изпере сега от тоя смрад бе, лудньо?“... А Космосът гледаше отгоре и се чудеше — той луд ли е, насран ли е?... Супе!...

АРТАКИ

„Леката Кавалерия“ е от Супе.

ХАИМ

Това какво е? (*Изважда иззад бюфета бутилка „Аракат“.*)

АРТАКИ

Откъде е тоя коняк?

КОСТАДИН

Не знам.

ХАИМ

Ти не знаеш ли, че го имаш?

КОСТАДИН

Откъде го взе?

ХАИМ

Тука зад бюфета...

КОСТАДИН

Аз такова нещо не съм купувал. Хайме, да не си го купувал ти?

ХАИМ

А, ще купя коняк и ще кажа, че ти си го купувал.

КОСТАДИН

Ама че тъмна работа!

ХАИМ

Тука има нещо и аз ще го разбера.

АРТАКИ

Как ще го разбереш, когато това е мистерия.

КОСТАДИН

Чакай бе, къде е шишето на Артаки?

ХАИМ

Ето го шишето на Артаки!

КОСТАДИН

Значи две са. Да пукна, ако знам откъде дойде това шише!

АРТАКИ

Добре де, какво трябва да се тюхкаме като са две. По-хубаво, че са две. (*В коридора се чува трополене.*) Таничка иде! Скрийте шишетата!

Костадин прибира бутилките в шкафа. Влиза Таничка.

ТАНИЧКА

Добър вечер, галубчики, момчета мои милички!

Другите я гледат и мълчат.

ТАНИЧКА

Зашо не отговаряте? Какво се е случило? Сега обаче аз наистина ще ви втрещя!

Отива от другата страна на шкафа и изважда оттам бутилка „Аракат“. Старците наистина се втрещяват.

ТАНИЧКА

Още като влязох разбрах, че нещо криете от моето тъничко княжеско любопитство.

Хаим отива към шкафа, поотваря вратичката и старците надничат вътре.

ТАНИЧКА

Какво има там, синеокички мои незабравки?

ХАИМ (затваря).

Нищо няма.

ТАНИЧКА

Криете нещо от мене? Така ли? Тогава аз ще си изпия сама тази сладка бутилчица „Араат“... тази сладка княжевска бутилчица.

АРТАКИ

Таничка, тази сладка княжевска бутилчица „Араат“ ти откъде я взе?... Тази сладка княжевска бутилчица „Араат“...

ТАНИЧКА

Първото нещо, което попадна на моите сини княжевски очички, когато влязох, беше тази сладка бутилчица... Днес по обед минах, туха нямаше никой, и аз я скрих, за да ви покажа едно малко фокусче. А сега дайте чашите! (*Отива към бюфета.*)

КОСТАДИН

Аз ще дам чаши! (*С гръб към Таничка изважда чаши.*) Таничка, ти колко бутилки остави тук зад шкафа?

ТАНИЧКА

Една! Ето я!

КОСТАДИН

Излиза една повече.

ХАИМ

Слушай сега, Таничка! Аз ще ти обясня.

АРТАКИ

Зашо ти?

ХАИМ

Слушай, Таничка! Преди малко Артаки донесе една бутилка коняк „Араат“. (*Изважда от шкафа една бутилка.*) Ето я!

ТАНИЧКА

Артаки, гледай сега какво нещо. Като че сме се наговорили. Да знаеш, че ние с тебе ще се оженим.

ХАИМ

Зашо за Артаки?

АРТАКИ

Зашлото Артаки...

ХАИМ

Но аз съм си мечтал едно време, а ти не си мечтал.

ТАНИЧКА

Аз не съм забелязала.

ХАИМ

Заштото съм си мечтал незабелязано.

КОСТАДИН

Аз казвам, вместо да ставаме за резил, да пийнем коняк.

ТАНИЧКА

Две бутилчици арменско коняче!

ХАИМ

Нищо подобно. След като Артаки донесе една бутилка, аз извадих иззад шкафа още една. (*Изважда от шкафа и другата бутилка.*) Ето я!

ТАНИЧКА

Три? Хаимчик, ние като че ли сме се наговорили и тримата.

ХАИМ

Ама не сме. Ти колко бутилки остави днес зад шкафа?

ТАНИЧКА

Една.

ХАИМ

Значи три са. Правилно е.

КОСТАДИН

Кое е правилно? Тая, дето ти я намери, откъде е?

ХАИМ

Ти сега съвсем ме обърка... А, да! Това се питам сега... защо са три?

ТАНИЧКА

Ами защото са три. Сега ще налеем най-напред от моята!

Таничка налива.

ХАИМ

Аз тая работа ще я разбера.

АРТАКИ

Ти все искаш всичко да разбереш... Все да разбереш всичко...

ХАИМ

Искаш да кажеш, че евреите си пъхат носа навсякъде?

АРТАКИ

Не искам това да кажа.

ХАИМ

А какво каза?

КОСТАДИН (*на Артаки*). Ха да видиш сега лесно ли се живее с него!

ХАИМ

Значи с евреин трудно се живее?

КОСТАДИН

Не бе човек!

ХАИМ

С евреин зле, но без евреин още по-зле.

АРТАКИ

А без арменец, ни евреин, ни българин, ни турчин.

ТАНИЧКА

Слушайте вие, малки нации!... Вие защо се дърляте?

ХАИМ

Таничка, аз не се дърлям. Аз се защитавам.

КОСТАДИН

Тебе сега те е яд дето падна на табла.

АРТАКИ

Падна де...

ХАИМ

Добре. Тогава ще ти го кажа в очите. Паднах, защото ти ме ръгаше уж че ми показваш, а пък зад гърба ми му правеше знаци. Знаеш ли как се казва това, дето подсказваш на двама души?

ТАНИЧКА

Шпионин... Артаки е шпионин, който служи на две разузнавания.

ХАИМ

Благодаря ти, Таничка... Защото аз, ако бях послушал брат си да замина с него за Израел...

ТАНИЧКА

Сега нямаше да имаш Костадин, Артаки, Юсуф и Таничка... Да живее нашата славна република.

АРТАКИ

Като си помисли човек как могат да си живеят народите...

ТАНИЧКА

Някога в Русия... в Тамбовск... аз бях деветгодишна още... имах леля... леля Олга... графиня Олга Станюк-Астафиева. Нейният мъж, чичо Измир, беше двайсет и пет години по-стар...

ХАИМ

Разкажи ни, Таничка!

ТАНИЧКА

Всеки разказан спомен скъсява живота на човека поне с една година. (*Взима китарата от ъгъла и докосвайки струните, тихо запява.*) „Очи черные, очи жгучие...“

ХАИМ

Зашо го няма Юсуф?

АРТАКИ

И вчера дойде по мръкнало Юсуф...

ХАИМ

Костадине, къде ходи Юсуф от пет-шест дена?

АРТАКИ

От пет-шест дена идва все по мръкнало...

ТАНИЧКА

„Как баюс я вас...“ Юсуф е при жена.

АРТАКИ

Юсуф?

ХАИМ

При жена?

ТАНИЧКА

Юсуф ходи при една жена.

КОСТАДИН

Юсуф го знам от младини... Юсуф само при една не може да ходи.

АРТАКИ

Юсуф беше женкар.

ХАИМ

И затова не можа да се ожени.

КОСТАДИН

Сега никой от нас не е женен... Какво ли си е викал Юсуф едно време: нека да им измрат жените, тогава ще ги видя аз тях...

АРТАКИ

Ние, арменците, казваме: най-добър е оня, който умре пръв в къщата, та да им гледа сеира на живите.

ХАИМ

Вие не сте много мъдър народ, Артаки. Стар народ сте, но не сте много мъдър. И поговорките ви... повечето лакърдии, не са библейски вашите работи.

АРТАКИ

Нашите поговорки са весели.

ХАИМ

Вие, арменците, сте зевзеци.

АРТАКИ

Българите са зевзеци.

КОСТАДИН

Българинът не е зевзек, Артаки. Българинът е сеирджия. За сеир може да зареже всичко — и ралото, и мотиката, и бога, и царя... Господ едно време, като обикалял по земята, минал край българина, който седял на сянка и дялкал пръчка с чекийката си. „Откога дялкаш тука?“ — попитал го Господ. „Аа, отдавна дялкам. Дядо ми едно време дялкал тука и преди да умре, рекъл на баща ми: «Ще дялкаш тука и ще гледаш колко овце докарва съседът...» Баща ми, преди да умре, ми каза това, дето му рекъл дядо, и аз дялкам и броя вечер овцете на съседа“... „Хубаво ли ти става като дялкаш?“... „Е па, хубаво!“ — отвърнал българинът. „Дялкай тогава!“ И оттогава българинът си дялка.

ХАИМ

Един евреин никога няма да съчини такава приказка за себе си.

КОСТАДИН

Затова сте на това дередже. А българинът още си дялка.

АРТАКИ

Ти беше трудолюбив човек, Костадине. Аз те помня... ти и в кафенето рядко идваше... Рядко идваше в кафенето.

ХАИМ

Защо се черниш с такива приказки? Помниш ли една вечер, преди да ме пратят на лагер, през бомбардировките, когато удариха и нашата къща. Ти ме извика. Рече ми: „Ще живееш у дома“... Аз носех еврейска значка тогава, ти ме покани с жената. Цветана — жена ти, беше сварила кокошка. Не бях ял по-хубава кокошка.

КОСТАДИН

Когато сиромахът яде кокошка, или той е болен, или кокошката.
ТАНИЧКА (*припява*).

„Очи черные, очи жгучие...“

КОСТАДИН (*на Хаим*).

Искаш да кажеш, че българинът се гаври с всичко — и с бога, и с царя, и с децата си, и със здравето си, и с болестта си... Защо са оцелели народите знаеш ли? Турчинът е оцелял, понеже се е молил, арменецът — понеже се е хвалил, руснакът — понеже е страдал, българинът — понеже се е гаврил.

ХАИМ

А евреинът?

КОСТАДИН

Евреинът — понеже е евреин.

ТАНИЧКА

А Юсуф ходи при жена. Изтървахме го Юсуф.

ХАИМ

Кажи, Таничка, къде ходи? Кажи, че се одремахме. Каква е тая жена.

ТАНИЧКА

Млада. На петдесет години. На петдесет години леля Олга изглеждаше като момиченце. Беше тъничка, макар че ние, рускините, рано надебеляваме.

ХАИМ

Ей, Таничка, какви сравнения имаш... тъничка като арменско коняче! Хем не може да бъде вярно, хем си го представяш.

АРТАКИ

Зашщото арменският коняк има една тънка миризма на жена.

КОСТАДИН

Нека си походи Юсуф, сега му е паднало.

АРТАКИ

Една тънка миризма на жена...

ХАИМ

А каква е тая жена, Таничка?

ТАНИЧКА

Кой може да разбере каква е тая или оная жена? Жената сама не се разбира, вие, мъжете, искате да я разберете. Ами нали ако се разбере

какво е жената, тоя свят ще загуби смисъла си. А ясното — това е смъртта на човека.

КОСТАДИН

Таничка, какви работи ни приказваш... Ние с моята Цветана нямахме време да си приказваме за такива работи... Само веднъж ми мина през главата нещо подобно... една нощ беше. Рекох й: „Обърни се към мене!“... А тя беше сърдита и ме ръгна с лакът в далака: Страшно ме заболя, защото не се надявах. Българската булка нощем се сърди, не е като французойката.

АРТАКИ

Всяка нация с булката си...

КОСТАДИН

Помня, че на сутринта отидох до Нови хан. Рекох си, че като вляза в гората и ще ми мине. А то — борова гора. Борът не е дърво. Стои като началник. Не можеш да приказваш с него. Боровата гора е учреждение.

АРТАКИ

Хубаво е като нямаш какво да правиш. Като нямаш какво да правиш много е хубаво.

ХАИМ

Хубаво е, ама е никакво.

КОСТАДИН

Ние друга работа нямаме, освен да чакаме... Ние вече сме се надвесили.

АРТАКИ

Ти, ако си се надвесил, аз не съм.

ХАИМ

Не ви ли се струва, че ние ще се видим един ден на оня свят?

КОСТАДИН

Вие, евреите, по се събирате, ама аз не знам българин да се е събирал с друг българин на оня свят.

АРТАКИ

Хайме, помниш ли оня изверг Методи — стражаря, като ти ритна количката навремето и всичко се разпиля пред кафенето...

Стенният часовник бие.

АРТАКИ

Костадине, колко е часът?

КОСТАДИН

Колко удари?

АРТАКИ

Пет.

КОСТАДИН

Колко показва?

АРТАКИ

Шест.

КОСТАДИН

Значи е седем без петнайсет.

ХАИМ

Трийсет години го наблюдавам и не мога да му разбера системата.

КОСТАДИН

Аз не мога да я разбера, ти ще я разбереш.

ХАИМ

Е, добре де, как го познаваш?

КОСТАДИН

По чувство. Аз мога да познавам и без да бие, и без да показва. Едно време като работих в колетната служба, като спре часовникът в пощата, началникът извика: „Костадине, колко е часът?“ И аз му кажа, и той курдиса държавния часовник.

Отвън се звъни. Хаим излиза.

АРТАКИ

Кой може да е?

КОСТАДИН

Знам кой е.

АРТАКИ

Юсуф.

КОСТАДИН

Защо ще звъни Юсуф... Раздавачът е.

Хаим влиза и подава на Костадин писмо.

КОСТАДИН

Знам го какво е. Остави го там на бюфета, дето е оня куп с другите писма.

Отвън в коридора се чува трополене от стъпки.

КОСТАДИН

Това е Юсуф!

АРТАКИ

Хайде да се направим на заспали!

Насядат на столовете, по леглото и се преструват на заспали. Влиза ЮСУФ

ЮСУФ (оглежда се).

Щом са заспали, аз да си вървя!

Пръгва.

АРТАКИ

Юсуф!

Всички отварят очи.

ЮСУФ

Разбрах, че не спите.

АРТАКИ

По какво разбра?

ЮСУФ

Ами нали извика „Юсуф“! (*Вижда бутилката.*) Арменски коняк „Араат“! Араат е турска планина.

АРТАКИ

От дълбока древност още Аарат си е бил наш. Още от дълбока древност.

ЮСУФ

Разорен търговец, стари сметки проверява.

ХАИМ

Ти къде беше, Юсуф?

ЮСУФ

Малко коняче няма ли да налеете?

ТАНИЧКА (*налива му коняк*).

Не казва Юсуф... Разкопа се компанията.

КОСТАДИН

В такива работи човек не бива да се меси.

ТАНИЧКА (*подпява*).

„Очи черные...“

ХАИМ

Кажи, кажи, Юсуфе, ние и без това знаем.

ЮСУФ

Какво?

АРТАКИ

Черноока ли е?

КОСТАДИН

Може и да е руса, на вас какво ви влиза в работата?

ЮСУФ

Вие мислите, че ходя при жена?

ХАИМ

Ние го знаем.

ЮСУФ

Хубаво.

ТАНИЧКА

Кажи им, Юсуф!

ЮСУФ

Какво?

ТАНИЧКА

Това, което искат да им кажеш.

ЮСУФ

Какво искат?

АРТАКИ

Да не е арменка?

ЮСУФ

Вие мислите, че ходя при жена?

ХАИМ

Ние го знаем.

ЮСУФ

Вие сте си пийнали и ме подмятате.

ХАИМ

Ние тайни от години нямаме... Караме одеве Таничка да ни разкаже за оня там, оная история... тя не иска. Какви смехове са били тута. Сега само седим... И табла не ни се играе вече.

КОСТАДИН

Нали играхме на табла?

ЮСУФ

Кой падна?

ХАИМ

Костадине, и ти си падал.

ТАНИЧКА

Не иска да каже Юсуф. И правилно. Това е тайна. Ех, да можех сега да си имам една тайна...

АРТАКИ

На мене ми се доспа.

ХАИМ

Кажи бе, Юсуфе!

ТАНИЧКА

Най-хубаво е май да си ходим. Нищо не става вече от нас. От вечер на вечер повече се скапвате.

КОСТАДИН

Омръзнали сме си... Всичко сме си казали... На табла все един и същи бие. Ей го е, Артаки заспа... Артаки вече се е надвесил.

АРТАКИ

Баба ти се е надвесила. Казвам, че баба ти се е надвесила.

ХАИМ

Юсуф скапа компанията.

ЮСУФ

Юсуф, Юсуф.

АРТАКИ

Баба ти се е надвесила.

ТАНИЧКА (*става*).

Утре вечер аз сигурно няма да дойда.

АРТАКИ

Аз ще те изпратя.

ХАИМ

Видя ли бе, Юсуфе? И аз ще се затворя оттатък в стаята. И аз няма да идвам.

КОСТАДИН

Ще излезе, че на мене се сърдите.

ТАНИЧКА

Остарях аз, Хаймчик! Хайде, Артаки!

ХАИМ

Чакайте бе! Какво правите вие? Ами ако утре вечер не се видим...

АРТАКИ

Няма да изпукаме. И Таничка ще дойде пак, и аз ще дойда.

ТАНИЧКА

Таничка идва и си отива. Всеки ден едно и също... Нито един бал, нито един прием. От хиляди години насам мъж не ми е подавал ръка да сляза от коня.

ХАИМ

Не ви пущам! Докато Юсуф не каже, няма да ви пусна!

КОСТАДИН

Ти, Хайме, си чуден човек. Ами човекът не иска да каже.

ХАИМ

Как така да не иска, бе? Къде се намира той? Щом един човек разбива компанията, той е длъжен да каже защо!

ЮСУФ

Не съм длъжен. Нали съм тута.

ХАИМ

Ти не си тута. Ти сега не си тута.

АРТАКИ

Хайме, тая работи насила не става... насила не става тая работа...

ХАИМ

А защо той прави така с нас? Тогава и аз ще се подключам
оттатък!

ЮСУФ

Подключи се!

ХАИМ

Няма да се подключам.

ЮСУФ

Недей се подключва.

ХАИМ

Ще се подключам.

ЮСУФ

Какво искаш сега?

ХАИМ

Искам да кажеш!

ЮСУФ

Не мога да ви кажа... И какво ще стане като ви кажа? По-къопаво
ще ви стане...

ХАИМ

Ти сега направи още по-лошо като каза, че ще ни стане къопаво.
И аз сега ще се премятам цяла нощ в кревата и да си мисля от какво ще
ми стане по-къопаво.

АРТАКИ

Юсуфе, трябва да кажеш!

ЮСУФ

Какво да ви кажа?... Аз си знаех, че ще Ви кажа... Вкарах си и
двата крака в един чепик. Обещайте ми само, че от тука нищо няма да
излезе!

ХАИМ

Ти съмняваш ли се?

ЮСУФ

Голям грях правя... Обещал бях да не казвам никому... Преди
десетина дена като тръгвах за насам, затварям зад гърба си външната
врата и чувам, че се чука на прозорец. Тихичко се почука, някак
уплашено. Ослушащ се. Чукането се повтори като изпод земята.
Наведох се и гледам в безистена на малкото прозорче до тротоара
човешки очи. Големи очи на болен човек...

ХАИМ

Юсуфе, моля ти се!

ЮСУФ

Късно е да ми се молиш, аз почнах вече...

АРТАКИ

Разказвай, Юсуфе!

ЮСУФ

И ми приви знаци да ида при него. Влязох в мазето. Тъмно. Влажно. Мирише. Човекът лежи в леглото като в гроб. Сигурно едва се е добрал до прозореца и пак е легнал. „Моля ви... там на другия край... дето е парното има чешма. Напълнете ми тая канта с вода!“... Говори развалено български с германски думи. Донесох му вода. Той ме хвана за ръката и рече: „Нали няма да ме издадете?“... И аз му казах: „Найн!“... Обясних му, че знам малко немски, че съм работил преди войната в Германия по пътищата... На другия ден сам отидох при него. Купих му един хляб и малко салам. Напълних каната с вода. После пак... и така всеки ден.

ХАИМ

Мислехме, че ходиш при жена.

АРТАКИ

Я, гледай ти!

ЮСУФ

Разказа ми историята си и много други работи. През четирийсет и трета година скочил от един немски ешалон, който заминавал за източния фронт. Една вдовица го крила, докато свърши войната. Миналата година умряла. И аз се сетих, че я познавам тая вдовица. През един вход от мене живееше... Той не иска да отиде в Германия. Страх го е... „Аз нищо не съм направил, вика — но знам, че в Германия ги съдят. Нали няма да ме издадеш?“ Ето такива работи стават. Мене няма кой да ме гледа, аз него гледам... Казва се хер Браун. И няма сили да се изкашля.

АРТАКИ

Трагедия!

ТАНИЧКА

Ешалон за Русия...

ЮСУФ

Вдовицата му оставила малко пари, но ги свършил. Докато бил здрав, излизал тайно, ходел чак на другия край на София, дърва да

нацепи, кюмур да пренесе. И по тъмно се прибирал. Но сега е болен.

АРТАКИ

Че той какво е виновен, та да го е страх да се върне? Чужда воля е изпълнявал.

ЮСУФ

Една наша поговорка казва: „И лъкът е виновен, и стрелата е виновна“... Знам ли какви са поговорките на германците?

КОСТАДИН (*след пауза*).

Това не може да бъде. Първо: защото не може да бъде и второ — защото Юсуф се прави на ударен. Юсуфе, ти тия работи можеш да ги разправяш на другите, но не и на мене... Толкова години са минали от войната, и той се криел в мазето, че пренасял кюмур, че вдовицата го криела... Остави тая работа!

АРТАКИ (*на Юсуф*).

Костадин иска да каже, че няма такъв германец.

ЮСУФ

Може да няма, но има.

ХАИМ

Казваш, че е болен.

ЮСУФ

Болен е.

ХАИМ

Ти огледа ли се така из стаята?

ЮСУФ

Каква стая... това е гроб.

ХАИМ

Да си видял така жици... нещо като куфарче?

АРТАКИ

Германците носят куфарчета.

ТАНИЧКА

Хаим иска да каже, че може да е шпионин.

АРТАКИ (*на Юсуф, след пауза*).

Ти не огледа ли така наоколо, дали няма жици?

ЮСУФ

Има само едни мокри стени и една кушетка.

ХАИМ

Под кушетката...

ЮСУФ

Не съм надничал под кушетката.

АРТАКИ

Не те ли е карал да му пуснеш едно писмо?

ЮСУФ

Той няма сили да се изкашля.

АРТАКИ

Гледах преди години едно кино... един артист като се правеше на болен.

ХАИМ (*на Юсуф*).

Ти не си ли се опитвал да го изпиташ?

ЮСУФ

Как да го изпитам?

ХАИМ

Да речем, че уж се разхождаш из стаята и изведнъж да се обърнеш към него.

ЮСУФ

Е?

ХАИМ

Може да се издаде.

КОСТАДИН

Юсуфе, верно ли е това дето го разказваш?

ЮСУФ

Верно е.

КОСТАДИН

Щом е верно, значи няма страшно. Ще отидем в милицията и ще кажем. Хората ще му помогнат.

ЮСУФ

Така значи, Костадине?

КОСТАДИН

За негово добро е.

ЮСУФ

Едно време, Костадине, след Девети септември, на тебе ти се чуваше думата из махалата. Помня, колко пъти ходи при началника да ходатайствуваш да не ми затварят бръснарницата. Верно, че нищо не излезе от тая работа, но важното е, че ти ходи... Защо искаш сега...

КОСТАДИН

А ти защо ни го разправи всичко това?

ЮСУФ

Заштото сме приятели.

АРТАКИ

Аз ще си ходя.

ХАИМ

Как така ще си ходиш?

АРТАКИ

Късно е.

ХАИМ

Да си си отишъл по-рано. Вече е късно. И ти знаеш, и ние знаем.

АРТАКИ

Какво знам аз бе, Хайме! Знам това, дето го каза Юсуф... Това, дето го каза Юсуф, това знам... Чично ми Оник навремето...

КОСТАДИН

Остави сега чично си Оник! Става дума за германеца.

АРТАКИ

Аз германец не съм виждал.

ХАИМ

Аз виждал ли съм го?

АРТАКИ (объркано).

Хайме, ти понеже Артаки сега, ама то така всеки може и като се обърне, защото, Юсуф, кой знае дали не е вярно, понеже всички вие сте дестинге, а, германеца какво си мислиш ти?

КОСТАДИН

Ясно бе, Артаки! Може да е изпаднал германец! И най-добре е... за негово добро е, да кажем в милицията.

ЮСУФ

Зашо ме изюдихте вие? Вие ми обещахте, и аз съм му обещал...

ТАНИЧКА

Не е честно, Костадине, това е насилие над волята му.

КОСТАДИН

Обади се у тебе белогвардейската милост, Таничка.

ТАНИЧКА

Аз не съм белогвардейка. Аз съм рускиня... Какво знаеш ти?

ЮСУФ

Зашо ме изюдихте? Вие ми дадохте дума.

ХАИМ

Ти, Юсуфе, зашо го сподели това с нас?

ЮСУФ

Зашото сме приятели.

(Пауза.)

ТАНИЧКА (*вади пари и ги дава на Юсуф*).

Вземи тия два лева, Юсуфе! Виж там... Купи му нещо за ядене за утре.

КОСТАДИН (*също вади пари*).

Ето ти един лев и от мене.

Артаки също му дава левче. Юсуф изважда от джоба си банкнота.

ЮСУФ

И аз давам един. Връщам на Таничка един лев. По равно.

ХАИМ

Какво ме гледате? Мислите, че няма да дам и аз? Утре като взема пенсията и аз ще дам един лев.

ТАНИЧКА (*връща левчето на Юсуф*).

За Хаим. На заем му го давам. Утре ще ми го върне... Вземи му и никакво лекарство за кашлица!

Таничка взема китарата, и тихо си подпява „Очи черные...“

АРТАКИ

Какво нещо е животът...

ТАНИЧКА

„... очи красивые... и прекрасные...“

КОСТАДИН (*на Хаим тихичко*).

Хайме, аз съм малко обезпокоен.

ТАНИЧКА

„... как люблю я вас...“

КОСТАДИН

Не че ме е страх... Обезпокоен съм...

ТАНИЧКА

„... в знак на добрим час, полюбила вас...“

ВТОРА КАРТИНА

Хаим се разхожда и си говори сам. Отначало това личи от жестовете и гримасите. После диалогът става на глас.

— Да, ама не!

— Ти сега, виждаш, Хайме, че тая работа не е шега.

— Нали обещахме на Юсуф бе, Костадине?

— Обещахме му.

— Какво тогава?

— Аз съм сигурен, че ако отидем в милицията и кажем, те ще рекат: „Така ли? И таз добра! Дай да му помогнем на человека!“

— Искаш да му гледаш сеира на германеца, понеже е изпаднал. Толкова ли не можеш да се устискаш?

— Ако аз не можех да се устискам, щях ли да остана жив по време на войната?

— Хайде сега, само ти си бил на фронта! Още по-лошо, че си бил, а приказваш такива работи... Защо бе, Костадине, ме дразниш? Защо се заяждаш сега?... Ама като ти напусна къщата, ще ме гониш и ще ревеш подире ми:

„Моля ти се, Хайме, върни се, Хайме!“... Но Хаим е горд, няма да се върне.

Влиза Костадин.

КОСТАДИН

С кого говореше?

ХАИМ

Аз?

КОСТАДИН

Чуха ми се гласове.

ХАИМ

И на мене понякога ми се чуват. Не виждаш ли, че съм сам? Да не съм луд да си говоря сам?

КОСТАДИН

Никой ли няма още?

ХАИМ

Ще дойдат... Снощи сънувах сън, който показва.

КОСТАДИН

Срещу неделя сънищата не показват.

ХАИМ

Уж вървя в парка, ама не е паркът, ами дълго нещо, така като влак. И чувам глас: „Свий надясно!“ Спирам, оглеждам се, няма жива душа. „Кой говори?“ — питам. И като лупна сърцето ми, като че ли ще изхвръкне. Гласът идеше от мене. „Върви към реката!“... И краката ми сами тръгват... Изкачвам се по брега и гледам в шубрациите, ама уж шубрака, а пък — шезлонг. И Таничка и хер Браун в същия образ, но в по-друго подобие.

КОСТАДИН

Ти откъде го познаваш?

ХАИМ

Във военна униформа. И прегръща Таничка и я целува. Таничка с една розова рокля на червени цветя и много дантели.

КОСТАДИН

Дантелата е на хубаво.

ХАИМ

И Таничка го отблъсква, но оня силен — сграбчва я, гледам Таничка иска да извика, а не може. Рекох да се втурна към тях, не мога. Ни да тръгна, ни глас имам. По едно време тя като се дръпна и ме видя, а очите ѝ станаха големи. Хер Браун моментално извади пистолет, ама не е като пистолет, а четвъртито едно като кръгло — и моментално се обърна към мене. Таничка се наведе като светкавица, грабна камък и го стовари върху главата на хер Браун. Оня изтърва пистолета и падна. „Ами сега? — вика Таничка, — ами като дойдат техните? Помагай, Хаймчик, да го хвърлим в реката!“... Навеждам се над него, той жив. Отваря очи: „Затова ли се грижихте за мене — вика, — аз мислех, че сте добри хора.“ Стана и пое към реката. Ние с Таничка стоим, треперим и го гледаме откъм гърба. Беше висок, стигна брега, разпаса си колана, съблече куртката си, уж куртка, а пък нещо като кашон

така... Обърна се към нас, усмихна се и скочи във водата. Таничка изпищя: „Хаимчик!“ — прегърна ме и се затресе от плач. И се събудих... Какво ще рече това, Костадине?

КОСТАДИН

Жена ми разбираше от сънища, но от нея знам, че срещу неделя не показват...

Влизат Артаки и Таничка.

ТАНИЧКА

Здравейте, момчета! Голубчики!

АРТАКИ

Костадине, играхте ли вече?

ТАНИЧКА

Стига и вие с тая табла! Азиатска работа!

ХАИМ

Юсуф отиде ли?

АРТАКИ

Отиде.

ТАНИЧКА

Каква шуба му прати Артаки?

КОСТАДИН

Каква шуба?

АРТАКИ

Имах една черна шуба, с голяма вълча яка. Не я ли помниш?

КОСТАДИН

Дето беше проскубана тука...

АРТАКИ

Проскубан ти е на тебе задникът. Знаеш ли отде я имам тая шуба? Тая шуба знаеш ли откъде я имам?

КОСТАДИН

От битпазар.

АРТАКИ

Въшльо... Тая шуба е била на Княз Фердинанд. Той лично я е дал на баща ми. Едно време като идвал на лов в Самоков за глигани, баща ми го е посрещнал и той е спал у дома. А чичо ми Оник пък не

обичаше баница. През 18-а година като го ранили на фронта и го закарали в лазарета, а пък пред лазарета на един салкъм си вързал коня. Конят е най-умното животно. Конят плува и може да те носи. Ние сме имали кон. Тате имаше двуколка, беше я купил от един джамбазин, ама голям женкар беше.

КОСТАДИН

Кой бе?

АРТАКИ

Що прекъсваш сега?... Аз забравих.

ТАНИЧКА

Хаймчик, голубчик, за кого са тези цветя?

ХАИМ

Отзарана като ходих за пенсията и се размислих нещо за хер Браун. Стана ми нещо особено, (*Дава ѝ цветята.*)

ТАНИЧКА

Благодаря ти, Хаймчик! Значи затова съм те сънувала снощи.

ХАИМ

Как така си ме сънувала?

ТАНИЧКА

Ами така... Вървя в парка, а не е паркът, а нещо дълго така като влак, и слизам по една пътешка към реката. Тъкмо се събличам да се изкъпя... а съм млада, разбиращ ли... помня, че като момиче имах такава розова рокля на червени цветя с много дантели. Изведнъж зад шубрака, ама уж шубрак, а пък беше като шезлонг, излиза човек в униформа, висок, строен и ми се усмихва.

ХАИМ

Костадине?!

ТАНИЧКА

„Ще се окъпем ли заедно, млада госпожице?“ — пита. „Аз съм хер Браун, казва, и дойдох да се изкъпем заедно!“... И докато разбера какво да правя, той се приближи, прегърна ме и се надвеси да ме целува. Поисках да го отблъсна и изведнъж пред себе си зад едно дърво видях тебе, Хайм.

Ужасен поглед имаше. Изпищях. Хер Браун се обърна моментално, видя те и извади пистолет.

ХАИМ

Четвъртит.

ТАНИЧКА

Защо четвъртит?

ХАИМ

Не знам.

ТАНИЧКА

За секунда, докато беше с гръб към мене, аз се наведох, грабнах един камък и го стоварих върху тила на хер Браун. Ами сега, викам си, като дойдат техните? Помагай, Хаимчик, да го хвърлим в реката!... Навеждам се над него, а той още жив. „Затова ли се грижихте за мене, казва, аз си мислих, че сте добри хора“... Стана и тръгна към реката. Приближи се до брега, обърна се към нас и се усмихна.

ХАИМ

После пак се обърна и скочи от брега, а ти извика: „Хаимчик!“ — хвърли се в обятията ми и заплака.

ТАНИЧКА. Точно така... И се събудих.

ХАИМ

Костадине, това не може да бъде.

ТАНИЧКА

Сън... Знаеш ли какво е...

ХАИМ

Не. Не. Таничка, нека Костадин да каже...

КОСТАДИН

Какво да кажа? Съвпадение.

ХАИМ

Какво съвпадение бе, Костадине? Таничка, ти това наистина ли го сънува?

ТАНИЧКА

Сънувах го.

ХАИМ

Ощиши ме. (*Таничка го ошипва по ръката.*) Преди малко аз разказвах на Костадин какво съм сънувал нощес. Нали, Костадине? Кажи ѝ какво ти разказах!

КОСТАДИН

Същото.

ТАНИЧКА

Сънувал си същия сън?

ХАИМ

Абсолютно същия, със същите думи, със същото действие.

ТАНИЧКА

Мислили сме един за друг.

ХАИМ

Е, как може така?

АРТАКИ

Това може... Чичо Оник навремето като си идвал през 18-а година от войната и носи на леля Клементина обуша от Дедеагач. Ама чичо Оник имаше много голям крак, голям номер, щото едър и тежък. На него например му бяха забранили да ходи по тротоара, щото като стъпи и троши плочките. А леля Клементина, прави сметка каква е била, че с един шамар го сваляше на земята. Тя например си знаеше потеклото и казваше, че Ной навремето като дошел на Арарат да строи Ноевия ковчег...

КОСТАДИН

Какво стана с армагана от Дедеагач?

АРТАКИ

Какъв армаган?

КОСТАДИН

Нали чично ти Оник донесъл армаган — обуша на леля ти Клементина?

АРТАКИ

Чично Оник?... Каква скръндза беше чично Оник. Той също имал навремето, ама да даде вересия някому... и като идвал оня, той вечно без пари...

КОСТАДИН

Кой бе, Артаки?

АРТАКИ

Овесян часовникаря.

КОСТАДИН

Той пък отде дойде?

АРТАКИ

От банята... иде от банята.

КОСТАДИН

Ти можеш да видиотиш человека бе, Артаки!

АРТАКИ

А ти непрекъснато прекъсваш хората, понеже си бил фелдфебел.

КОСТАДИН

Ти знаеш ли какво е това фелдфебел? Или по сегашному старшина... Майка на ротата. Има ли някъде в природата мъж да бъде майка? Няма. А в казармата има. Защо? Защото майката е най-святото нещо. Тя е като старшината.

Влиза Юсуф.

ХАИМ

Юсуф!

АРТАКИ

Разказвай, Юсуфе!

КОСТАДИН

Мина ли му кашлицата?

ТАНИЧКА

Юсуфчик, още нищо ли не си му казал за нас?

ХАИМ (гледа мрежата, която носи Юсуф).

Това пак ли той го праща?

ЮСУФ

Той го праща... Кашлицата му мина. Даде ми пари да взема една бутилка и малко мезе. Искал пак да почерпи. Дърпах се, отказвах... разплака се и аз приех. За негово здраве, казва. Заповядайте!

Таничка пълни чаши те.

АРТАКИ

Какво нещо е животът... Човекът се блъска, блъска в живота, а животът му вика: „Що ме блъскаш сега? Какво съм ти направил?“

Отвън се звъни.

КОСТАДИН (на Хаим).

Виж кой е!

Хаим излиза.

АРТАКИ

Мама му стара, Костадине, много се заяждаш с Хaim.

КОСТАДИН

Да свиква.

АРТАКИ

Той тебе свиква ли те с нещо? (*Понечва да пие.*)

ЮСУФ

Не пий сега, де! Пак ще се разсърди Хaim.

Хaim влиза и подава писмо на Костадин.

ХАИМ

За тебе е.

КОСТАДИН

Остави го там!

ХАИМ

Виж го, де!

КОСТАДИН (*отваря писмото.*)

„Съобщава ви се, че в срок от една седмица, начиная от 21 т.г. ще пристигнат... (*Останалото казва наизуст.*) ... изкопните съоръжения и кулокрана за събаряне на дома на ул. «Теменуга» №24, собственост на Костадин Иванов Костадинов. До тогава трябва да опразните багажа си и да заемете обратния апартамент в кв. «Люлин», вх. А на осемнайстия етаж. Началник «Събаряне и издигане»... Тоя е друг началник... сменили са го. (*На Хaim.*) Сложи го при другите!

ТАНИЧКА

Костадине, колко станаха писмата?

КОСТАДИН

Това е 236 предупреждение от три години насам.

АРТАКИ

Разказвай, Юсуфе! Защо не го доведе?

ЮСУФ

Страх го е.

ХАИМ

Не е ли разбрал, че ние сме почтени хора?

ЮСУФ

Това той го разбра. И казва, че не го е страх, но го е страх.

ХАИМ

Гледай сега, сигурно няма пари, а пък ни праща да се почерпим.

АРТАКИ

Един ден всички ще имат еднакво.

ЮСУФ

Еднакво да нямаш може, но еднакво да имаш не може.

КОСТАДИН

Най-важното в тоя живот е да нямаш много. Тогава имаш и онова, което го няма и оня, дето има всичко.

ЮСУФ

А тоя — Костадин, вика, той не работеше ли, вика, в старата поща на колетите?

КОСТАДИН

Ами?

ЮСУФ

Той тебе те познава.

ТАНИЧКА

Я виж ти!

ЮСУФ

Една вечер, вика, излизаше от пощата...

КОСТАДИН

Тогава аз работех в пощата...

ЮСУФ

... и като си излизал от пощата, хвърлил си един фас. И като си поотминал, той се навел и го взел... Нямах никакви пари, казва, а много ми се пушеше.

АРТАКИ (на Костадин).

Ти по това време сигурно си тръгвал за кафенето... Че той мене не може да не ме е знаел.

ЮСУФ

За тебе не ми каза...

АРТАКИ

Той се е навъртал край кафенето... Чакай бе, Юзове, не е ли един висок, така — сух...

ЮСУФ

Сух е, но като лежи и не знам колко е висок.

АРТАКИ

Но е дълъг.

КОСТАДИН

Повечето германци са дълги.

ХАИМ

Очила има ли?

ЮСУФ

Сега очила няма... не знам тогава...

АРТАКИ

Той, ако е дълъг, значи и тогава е бил дълъг.

КОСТАДИН

Сега ще излезе, че всички сме го познавали и че той ни е познавал.

ЮСУФ

За тебе каза, че те познава... понеже каза.

КОСТАДИН

Мене не може да не ме е познавал.

ХАИМ

Зашо пък смяташ, че само тебе е познавал?

КОСТАДИН

Заштото го е казал на Юсуф.

ХАИМ

Че ние откога сме заедно?

КОСТАДИН

Хайме, ти сега какво искаш? Остави Юсуф да приказва!

ТАНИЧКА

Приказвай, Юсуф, мене едва ли ме е познавал.

ЮСУФ

Той има сестра.

АРТАКИ

Деца няма.

ЮСУФ

Деца няма. Женен бил, но не е имал деца... Мене, казва, затова ме изпратиха на източния фронт, защото нямах деца. Хитлер, казва, искаше германците да имат много деца. Един ден, вика, един фюрер от нашия блок срещнал жена ми и й казал: „Вие сте врагове на Германия,

щом не искате деца. Хитлерюгенд, рекъл, това е резервоар за бъдещите членове на националсоциалистическата партия...“ Жена ми рекла, че след като си дойде от фронта мъжът ми, ще имаме четири деца, а той рекъл: така значи, другите деца да воюват за велика Германия?

АРТАКИ

Бре, майка му и изверг!

ХАИМ

Това са били изверги!

КОСТАДИН

А тя що не му е рекла: къде са на Хитлер децата?

АРТАКИ

Ти, Костадине, щеше ли да му кажеш?

КОСТАДИН

Що да не му кажа?

ЮСУФ

Не са смеели, Костадине! То това не е като демокрацията. Жена му след това престанала да пише. Той смята, че са я убили. Но сестра му сигурно е жива.

Отвън се звъни.

КОСТАДИН

Да ти пикая на звънеца. Ще го откача аз тоя звънец. Виж бе, Хайме!

Хаим излиза.

АРТАКИ

Юсуфе, да не те е проследил някой?

ЮСУФ

За какво да ме проследи?

ТАНИЧКА

Чакайте! Хаймчик май че говори с някого.

АРТАКИ

Скрий бутилката и салама!

ЮСУФ

Зашо да го крием?

АРТАКИ

Абе отде да знаеш?

Влиза Хаим и разтваря писмо. Чете.

ХАИМ

„Съобщава ви се, че в срок от една седмица, начиная от 25 т.г. ще пристигнат изкопните съоръжения.“

КОСТАДИН (*взема писмото и го слага при другите писма*).

237-ото предупреждение. Щом почнаха да пращат по две на ден, значи още две години ще си гледаме кефа тука.

ХАИМ

Викам му, нали преди пет минути идва и донесе писмо?
„Забутало се беше, вика, в чантата.“

КОСТАДИН

Така са ме забутали и мене някъде и само пращат писма.

ТАНИЧКА

Много е хубаво да си забутан някъде в някоя чантичка на живота и да не те знаят, а пък теб да те има...

КОСТАДИН

Седи си един серсемин денем и праща писма... и му дават заплата.

АРТАКИ

Те и него са го забравили там... и той е забутан човек.

ХАИМ

Че кой не е забутан? Цялото човечество е заряно в космоса.

КОСТАДИН

Човечеството е заряно, а човекът е забутан.

ТАНИЧКА

Само смъртта е безсмъртна.

ЮСУФ

Смъртта на човека е винаги в ухoto му.

ХАИМ

Моля ти се, Юсуф!... В ухoto му...

ЮСУФ

Ти на мене няма защо да се молиш.

КОСТАДИН (*куха*).

Смъртта ме споменава.

ХАИМ

А стига и ти бе, Костадине!... В ухoto му...

ТАНИЧКА

Хер Браун ни поздравява.

КОСТАДИН

Какво ли си вика: „Ония серсеми не си пият виното...“

ХАИМ

За твое здраве, Таничка! Да ни надживееш всички!

ТАНИЧКА

Не искам, Хаймчик!

АРТАКИ

И нашият час ще дойде! Ще удари дванайстият час!

Часовникът бие. Пауза.

КОСТАДИН

Колко пъти удари?

АРТАКИ

Шест.

КОСТАДИН

Колко показва?

ХАИМ

Осем и половина.

КОСТАДИН

Че кога стана седем и десет?

ХАИМ

Костадине, тука има някаква мистерия.

КОСТАДИН

Няма мистерии.

АРТАКИ

Ако нямаше мистерии, човек нямаше да се плаши.

ТАНИЧКА

Чудесно бяло винце. Помня, че у нас се пиеше само бяло винце... Студено, изпотено бяло винце. Имахме голяма изба... Каменна. Един ден нашите... Какви наши... белите искам да кажа, бяха прогонили червените. Бях едва седемнайсетгодишна... слязох да наточа вино на моя Алексей — Алексей Фьодоров Нецветаев. Той обичаше след бой да си пийне бяло винце... Какво време беше, смутно, несигурно. Една седмица имението беше в ръцете на белите, другата седмица в ръцете на червените. Стреляха от балкона, от стълбищата, от конюшните... И тъкмо в едно такова време, когато имението си беше наше, слязох в избата. И тогава видях зад един чебър младеж. Познах го, че е червен, едва не изтървах каната. Исках да побегна назад, а краката ми като забити в земята. „Нали няма да ме издадеш?“ — рече. И аз не го издадох. Превързах крака му, куршумът беше го ударил над коляното... Сутрин му носех храна... Една нощ, след като дълго се бяхме любували с Алексей един на друг и говорехме за Русия, рекох на Алексей: „Имам една тайна, ще ми простиш ли, загдето я криех досега?“... И му разказах за младежа, който лежеше в избата. Той ме погледна, усмихна се и ме целуна. На сутринта слязохме в избата. Той не слезе както друг път по халат, а облече мундира си, взе чантата и пистолета си, сложи шапка. Като ни видя, момчето само се притисна до стената. Алексей се приближи до него, момчето поискава да стане. „Не ставай!“ — рече му Алексей. После видя раната му, извади бинт и смени превръзката. „Опитай се да станеш“ — рече му мъжът ми. И момчето стана. „Не ме разстрелвай пред нея!“ — рече. Алексей се усмихна, както ми се усмихна през нощта, и каза: „Аз съм руски офицер и не разстрелвам ранени пленници. Ела, горе е по-сигурно!“... Аз въздъхнах и се влюбих толкова силно в мъжа си, че докато се изкачвахме по каменните стълби, се заклех да го обичам и да му бъда вярна до края на живота си... След 3–4 дни Алексей сложи в чантата му хляб и бекон, взе пистолета му, изпрати го до оградата и му каза: „Дано никога вече не се срещаме!“... Но се случи така, че много скоро след това се срещнахме... Червените нахлуха с кавалерия и картечници. И вече не си отидоха. Отидохме си ние... Един младеж влезе в кухнята и ми вика: „Знам, че мъжът ви е тук. Вие спасихте живота ми. Утре ще дойдете в Тамбовск и аз ще наредя да ви дадат паспорти. И напуснете Русия. Ако искате, останете!“... И така дойдохме в България. След шест месеца мъжът ми умря от някаква

инфекция. После живях сама. От Никопол дойдох в София. Работих, какво ли не работих... После едни добри момчета — Костадин, Юсуф, Артаки и Хаимчик, станаха мои много добри приятели и сега пием бяло, студено винце и сме щастливи, защото има един човек, за когото мислим, за когото се грижим. (*Пауза.*) За хер Браун! Ако има близки, нека ги види един ден, защото аз няма кого да видя.

ХАИМ

Таничка, Таничка...

ТАНИЧКА

Горе главата, Хаимчик!

АРТАКИ

Мамка му и живот, много е хубав!

ТАНИЧКА

Момчета, не ви ли се струва, че ние сега сме по-млади?

КОСТАДИН

Баща ми казваше: „Няма възраст, има болест.“

ХАИМ

Представяте ли си като оздравее хер Браун и като му устроим едно посрещане...

ЮСУФ

По-рано удряхме пуловете по цял ден.

ХАИМ

Доспа ни се, прозяваме се...

КОСТАДИН

За хер Браун!

ТАНИЧКА

За живота!

Пият.

КОСТАДИН (*застава пред Хаим и Таничка и запява като поп.*)

Венчается раб божи Хаим, во имя отца и светаго духа! Амин!

ВСИЧКИ.

Амин!

КОСТАДИН

Венчается рабиня божия Таня, во имя отца и святого духа!
Амин!

ВСИЧКИ.

Амин!

КОСТАДИН

Раб божи Хаим, желаеш ли за съпруга и жена и вечна спътница в
жизнта божията рабиня Таня?

ХАИМ

Да.

КОСТАДИН

Таня, рабиня божия, желаеш ли за свой мъж и закрилник и вечен
спътник в жизнта раба божи Хаим?

ТАНИЧКА

Да!

КОСТАДИН

От днес вие свързвате живота си завинаги. Любете се, множете
се всегда и присне и вовеки веков! Амин!

ВСИЧКИ.

Амин!

Пауза. Шегата ги заставя да мълчат и да не знаят какво да правят.

ТАНИЧКА (започва да се смее).

Хаимчик... Хаимчик, а защо не, защо пък не...

ХАИМ

Таничка, аз съм съгласен... аз казах, че съм, съгласен.

АРТАКИ

Всички сме съгласни... Юсуф, нали и ти си съгласен?

ЮСУФ

Бедата никога не казва: почакай, аз сега ще дойда.

ТАНИЧКА

Юсуф, защо пък беда?

КОСТАДИН

Всичко е свършено. Вече е късно. Те се съгласиха пред бога...

Утре ще дойде хер Браун на гости — при кого ще дойде? А така... тук

има семейство. Сам човек гости няма. Самият човек е гостенин на тая земя.

АРТАКИ

Горчиво! Горчиво!

ВСИЧКИ.

Горчиво! Горчиво!

Таня и Хаим се целуват.

КОСТАДИН

Заявявам най-тържествено пред цялата компания, че аз, Костадин Иванов Костадинов предоставям тая широка, гостоприемна и мебелирана стая на младото семейство Хаим и Таничка. Аз ще заема стаичката на Хаим и ще се радвам, ако живеят в мир и любов. Подарявам им този грамофон. Нека живеят, докато съветът изпрати изкопните съоръжения.

ТАНИЧКА

Хаимчик, ти нещо май се уплаши.

ХАИМ

Таничка, аз казах, че съм съгласен.

АРТАКИ

Пусни грамофона, Костадине!

КОСТАДИН

Грамофонът не свири! Той е за спомен.

АРТАКИ

Нищо, ще го пуснем да се върти. Ще пуснем грамофона да се върти.

ХАИМ (на Костадин).

Не показвали сънищата срещу неделя, а?

Артаки пуска грамофона и той засвира.

КОСТАДИН

Ега ти грамофона! Някой не го е оправил, Хайме.

ЮСУФ

Хер Браун го е оправил.

АРТАКИ

Вуйчо Оник навремето...

КОСТАДИН

Остави вуйчо си сега! Наздраве!

ХАИМ

Чакайте! Чакайте! (*Изтича към вратата.*)

АРТАКИ

Хайме, къде?

КОСТАДИН

Младоженецът бяга! Дръжте го! Къде, къде, старо магаре?

ХАИМ

Чакайте! Не бягам! Охлюва си забравих! (*Излиза.*)

КОСТАДИН

Мезето си забравил! (*Вика подир него.*) Колко гълтна досега?

ХАИМ (*отвън*). Двайсет и шест.

АРТАКИ

Как ги гълта тия работи? Плъх ще гълтна, охлюв не гълтам.

ТАНИЧКА

Но още на десетия охлюв престана да се оплаква.

АРТАКИ

Плъх ще гълтна, охлюв не гълтам. Къде ги държи?

КОСТАДИН

В коридора, в една кутия от сардела.

Хаим влиза.

ХАИМ

Този е двайсет и седмият. Още пет и край. Сбогом язва!

ТАНИЧКА

А защо трябва да са трийсет и два?

ХАИМ

Колкото зъби има човек... за всеки зъб по един охлюв на ден.

КОСТАДИН

Че ти откъде имаш трийсет и два зъба?

ХАИМ

Яд те е тебе, защото изтърва Таничка. Гледай сега! Хоп! (*Глътва охлюва.*) Готово!

АРТАКИ

Не го ли усещаш сега като ходи из тебе?

ХАИМ

Ти, Артаки, като ядеш суджук, усещаш ли го да ходи?

АРТАКИ

Суджука...

ХАИМ

Колкото суджукът ходи, толкова и охлювът.

КОСТАДИН

Вземете чашите... Юсуфе, ти ни донесе голяма радост през тези дни. Тук присъствува още един човек. Той сигурно много ще се зарадва като разбере за щастливия брак. Хер Браун сега е с нас.

ЮСУФ

Какво подсмърчаш бе, Артаки?

АРТАКИ

Таничка беше на всички ни, а сега ще бъде само на Хaim.

ЮСУФ

Зашпот вместо да обича родния си брат, човек бе наказан да обича чужда жена. И оттогава той бяга към своето убежище, за да се освободи от шепотника, който шепне зли внушения в гърдите му... защото слаб бе направен човекът...

КОСТАДИН

И от слабост създаде атомна бомба и шпиони между звездите, яде бройлери и напоява с шампоан тревата, а дядо ми пиеше по кило ракия, опушваше двора с огън против змии и гущери, гъташе баба ми по няколко пъти на ден в пушека, а след това пееше, та целият Балкански полуостров кънтеше...

Таничка пуска грамофона. „Очи черные“. Всички запяват. Песента преминава в луд танц.

ТРЕТА КАРТИНА

Костадин е изпълнил обещанието си и сега голямата стая, където се събира компанията, принадлежи на младото семейство Хаим — Таничка.

Каква е промяната? Промяна има. Все пак пипала е женска ръка. Дори в момента Таничка бърше прах, което ще рече, че домът се поддържа вече на семейно равнище. Хаим е отвън в коридора.

ТАНИЧКА

Хаимчик. Какво правиш, галубчик?

ХАИМ

Последния.

ТАНИЧКА

Какво?

ХАИМ

Последния.

ТАНИЧКА

Не чувам от прахосмукачката.

ХАИМ (*появява се*). Таничка, не ме провокирай, ще купим прахосмукачка.

ТАНИЧКА

Ти какво правиш там в коридора?

ХАИМ

Охлюва го няма... последния.

ТАНИЧКА

Беше в кутията преди един час.

ХАИМ

Няма го. Сигурно е влязъл тута! (*Навежда се под леглото.*)
Охлю-бохлю, покажи си рогата да ги види агата черни ли са, бели ли са!... Таничка, ти защо чистиш два пъти? Сутринта нали чисти?

ТАНИЧКА

Артаки идва одеве и донесе кал. Носи я от строежа до тях. В кочина ли ще посрещнем хер Браун?

ХАИМ (*продължава да търси охлюва*). Охлю-бохлю, покажи си рогата да ги види агата черни ли са, бели ли са!

ТАНИЧКА

Какво ще прави там?

ХАИМ

Охлювът се движи с два метра в час. До градината са три метра — два метра са до тука. Щом си го видяла преди един час, значи е тука... Охлю-бохлю, покажи си рогата да ги види агата... (*Съзира го.*) Ах, ти, гадинке-рогата-лековита, къде ли си скрита? Таничка, тука е! (*Носи женска обувка.*) Виж къде се е натикала тая гадинка-гърбата!

ТАНИЧКА

Ой, Хаймчик, миличък, махни го бързо от там! Как ще я обуя тая обувка?

ХАИМ (*изважда го от обувката*). Той е толкова мила животинка! Искам да видиш като го гълтам! Помниш ли миналата година, оня дето гълташе сабята в цирка?

ТАНИЧКА

Моля ти се, Хаймчик!

ХАИМ

Всеки може да гълта саби. Сабята е неодушевен предмет. (*Чупи черупката му в никакво хаванче.*)

ТАНИЧКА

Моля ти се, иди го гълтни в коридора! Страх ме е.

ХАИМ

Гледай сега! Не си затваряй очите! Хоп! (*Гълтва го.*) Готово! Край! Падна последният воин!... Аз и тебе мога да те гълтна, Таничка. И ти си мекичка и сладичка като охлювче.

ТАНИЧКА

Ой, Хаймчик!

ХАИМ

Гледай сега как ще изчезнеш! (*Прегръща я.*)

ТАНИЧКА

Първо трябва да ми свалиш черупката.

ХАИМ

Страх ме е, Таничка, може да простиш.

ТАНИЧКА (*съглежда през рамото на Хайм кал*).

Това е от Артаки. Кал... ето и тука. Аз разбирам, не че не искам... но да се събираме примерно всяка събота. Да дойдат на гости, ще ги посрещнем като гости. Ръцете ми се напукаха да мия, да бърша, да мета.

ХАИМ

Нали ти помагам?

ТАНИЧКА

По-рано беше друго. Нямахме задължения. У Костадин винаги беше разхвърляно. Съберем се, отидем си, но сега е друго... семейство сме. Трябва да им кажем!

ХАИМ

Те ще се разсърдят.

ТАНИЧКА

По-рано беше ергенска работа.

ХАИМ

Таничка, искаш ли да заминем?

ТАНИЧКА

Къде да заминем?

ХАИМ

Ако напиша писмо на брат си...

ТАНИЧКА

Да не си луд? Ние живеем незаконно.

ХАИМ

Ще се узаконим.

ТАНИЧКА

Къде ще ходим, галубчик? За никъде не сме вече... Вашите постоянно се бият с арабите... Аз бих отишла в Русия.

ХАИМ

Там нямаш никого.

ТАНИЧКА

Нямам, нямам, миличък... Ето, пак от Артаки е... Кал.

ХАИМ

Дали ще дойде тая вечер хер Браун?

ТАНИЧКА

Вчера той не дойде, понеже Юсуф забравил да го обръсне.

ХАИМ

Много хубаво бръснеше навремето Юсуф... Тотото! Забравих да го пусна. Ще изтичам до топопункта!

Влизат Костадин и Артаки с покупки.

АРТАКИ

Няма ли ги още?

КОСТАДИН

Вечеря за двайсет и пет лева!

ХАИМ

Артаки, изтри ли си краката?

АРТАКИ

Никога не съм си трил краката.

ХАИМ

Издривай ги!

КОСТАДИН

Вино, мезе — всичко е тип-топ!

ХАИМ

Колко е часът, Костадине?

КОСТАДИН

Колко удари?

ХАИМ

Не е бил още.

Часовникът бие.

ХАИМ

Шест удари, а показва седем и двайсет.

КОСТАДИН

Значи е осем без двайсет.

ХАИМ

Онзи ден като удари шест, ти каза, че е седем и петнайсет.

КОСТАДИН

Онзи ден беше четвъртък. Бягай да си пуснеш тотото!

ХАИМ

Гледай сега как гледаш да ошашавиш човека! Отде знаеш, че не съм си пуснал тотото?

АРТАКИ

Че ти не си ли го пуснал?

ХАИМ

Таничка, аз отивам и се връщам бързо! (*Тръгва.*)

КОСТАДИН

И да не забравиш последния охлюв!

ХАИМ

Глътнах го аз — край!

КОСТАДИН

За всеки случай виж в кутията!

Хаим излиза.

ТАНИЧКА

Костадине, много се шегуваш с мъжа ми!

КОСТАДИН

Заштото го обичам!

Хаим влиза и показва охлюв.

ХАИМ

Таничка, ти си ми свидетел, че преди малко глътнах последния.
Тоя охлюв откъде се взе в кутията?

КОСТАДИН

Значи не е бил последният.

ХАИМ

Кутията беше празна. Ти си го пуснал.

КОСТАДИН

Да, да, аз ще тръгна да ти събирам охлюви.

АРТАКИ

Глътни го, Хайме! Забравил си...

ХАИМ

Аз тука си отмятам... ей го, е — 32 — край!

АРТАКИ

Щом има още един, значи той е последният, а ти си глътнал предпоследния...

ХАИМ

Мама му стара, Костадине, аз ще го глътна, но ако разбера, че ми правиш номера... (*Тръгва.*)

АРТАКИ

Ти си глътнал предпоследния...

ТАНИЧКА

Костадине, окачете с Артаки лозунга... Хаим го написа на немски. (*Костадин и Артаки развиват хартиената лента.*) Вил комен, хер Браун!

АРТАКИ

Какво ще рече?

ТАНИЧКА

Добре дошел, хер Браун!

КОСТАДИН

Прилича ми като на симпозиум... Трябващо по-сърдечно.

АРТАКИ

Например: „Скъпи хер Браун, изпращаме те с българското добре дошел!“

КОСТАДИН

Къде го изпращаме?

АРТАКИ

В смисъл, че го посрещаме.

ТАНИЧКА

Артаки, Артаки...

КОСТАДИН (на Артаки).

Дръж да го окачим. Ето там... а тук ще седне хер Браун да си го чете непрекъснато.

АРТАКИ

Таничка, правилно ли е написано на немски?

ТАНИЧКА

Хаим го е учили тоя ези!

АРТАКИ

Знам, че го е учили, но немският език е труден.

КОСТАДИН

Няма значение. Хаим не го е доучил, хер Браун го е забравил.
Идеята е важна... Ти, Артаки, избърса ли си краката?

ТАНИЧКА

Костадине...

АРТАКИ

Костадин те будалка...

КОСТАДИН

Готово! (*Лозунгът е окачен.*) Вил комен, хер Браун!

АРТАКИ

Хаим това да му го преведе на германеца.

КОСТАДИН

На арменски.

АРТАКИ

Зашо на арменски?

КОСТАДИН

За да го разбереш.

АРТАКИ

Зашо аз да го разбирам?

КОСТАДИН

Зашото не разбираш немски.

АРТАКИ

Зашо аз трябва да разбирам немски?

КОСТАДИН

А кой?

АРТАКИ

Хер Браун.

КОСТАДИН

Отде знаеш, че той не е арменец?

АРТАКИ

Кой?

КОСТАДИН

Германецът.

АРТАКИ

Костадине, не искам да те засягам, ама ти имаш склероза.

КОСТАДИН

Аз?

АРТАКИ

Ти, ами кой?

КОСТАДИН

Германецът.

АРТАКИ

Искаш да ме ошашавиш като Хаим. Ти сега искаш да ме ошашавиш като Хаим.

ТАНИЧКА

Артаки, Артаки...

АРТАКИ

Костадин мисли, че ще ме ошашави.

ТАНИЧКА

Вземете да нарежете мезето! Масата е подредена. Всеки момент Юсуф може да дойде.

АРТАКИ

Чичо Оник навремето много обичаше да ошашавя хората. Един ден беше дошел на гости девер ми Саркиз. Беше се върнал от Америка. Седя там, ама не му провървя и се върна. Брат му — Артаки, и той се казваше Артаки, остана. Та един ден той...

КОСТАДИН

Кой?

АРТАКИ

Саркиз.

КОСТАДИН

Щото каза Артаки.

АРТАКИ

Артаки е брат му.

КОСТАДИН

Аха!

ТАНИЧКА

Аз помня, когато си дойде Саркиз.

АРТАКИ

Видя ли бе, Костадине?

КОСТАДИН

Чух.

АРТАКИ

Това исках да ти кажа.

КОСТАДИН

Ясно бе, Артаки.

АРТАКИ

На тебе всичко ти е ясно...

ТАНИЧКА

Готово. Всичко е подредено. Сега можем да поседнем и да почакаме. Юсуф вече сигурно е обръснал хер Браун.

КОСТАДИН

Грях ми е на душата, но понякога ми минава на ум, дали Юсуф не го крие нарочно от нас, че да се грижи само той за него... Може германецът да има наследство.

АРТАКИ

Аз навремето гледах баща си без нищо да мисля. Защо вие, българите, все за наследство гледате? Все за наследство гледате...

КОСТАДИН

Какво да ти кажа, Артаки, това не е алчност, то е предвидливост...

АРТАКИ

Все за наследство гледате...

ТАНИЧКА

А знаете ли какво има в този пакет? Подарък за хер Браун.

АРТАКИ

Покажи го, Таничка!

ТАНИЧКА

Княжевски подарък... Вътрешна една стар, дълъг княжевски шал от чиста камилска вълна. Това е единственият спомен от моя Алексей. Ще дойде зима. Артаки му даде шуба, а този шал ще му връчим от името на цялата компания.

КОСТАДИН

Добре си се сетила, Таничке!

АРТАКИ

Много ми е интересно, дали ще съм го виждал навремето?

КОСТАДИН

Юсуф каза, че като го поканил в нашата компания и той се разплакал. „Те сигурно са добри хора, рекъл, а аз съм престъпник.“

АРТАКИ

Защо да е престъпник?

ТАНИЧКА

Човекът е сложно нещо.

КОСТАДИН

Колко хубаво могат да си живеят хората, а какви работи си правят един на друг.

АРТАКИ

Зашпото гледат от държавите. Държавите си правят номера, хората гледат от тях и те правят същото.

КОСТАДИН

Юсуф като е бил в Германия за малко е щял да попадне в лагер.

АРТАКИ

В пещите.

КОСТАДИН

Един техник, дето са строили магистралата, му казал: „Юсуф, иди си докато е време. Хитлер започва да избива евреите.“

АРТАКИ

Юсуф е турчин.

КОСТАДИН

Нали знаеш за заека, дето като подгонили камилите и той хукнал да бяга?... Та тоя техник му помогнал нещо с паспорта и Юсуф дим да го няма.

ТАНИЧКА

Като дошел в България, разказваше, как съbral махалата и заклал един... Кажи, Костадине, как се казваше... заклал един... Как се казваше мъжът на овцата?

КОСТАДИН

Коч.

ТАНИЧКА

Точно така... Коч... и го изяли.

АРТАКИ

Голямо ядене беше, помня го коча. Костадине, ти такъв коч не си виждал. Ти такъв коч не си виждал, Костадине.

КОСТАДИН

Как да не съм виждал, нали и аз бях?

Звъни се.

ТАНИЧКА

Идат!... Костадине, ти ли ще излезеш?

КОСТАДИН

Защо аз?

ТАНИЧКА

Мъж си. Мъж посрещаме. Артаки, излез ти!

АРТАКИ

Хазаинът трябва да излезе.

ТАНИЧКА

Те стоят на вратата, Костадине, моля ти се!

Костадин излиза. Таничка се суети около масата.

ТАНИЧКА

Артаки, помогни!

АРТАКИ

Всичко е много хубаво! Всичко е много хубаво!

ТАНИЧКА

Господи-боже! Какъв ден доживяхме! Не съм имала гости от сто години! Нали е хубаво, Артаки?

АРТАКИ

Много хубаво си подредила! Като в Балкантурист. Аз не съм ходил в Балкантурист, но сигурно е много хубаво!

Влиза Костадин и показва писмо.

КОСТАДИН

238-ото предупреждение. Само че началникът на „Събаряне и издигане“ е друг... Ширев ли е, Шарев ли е?

ТАНИЧКА

По-добре, че не бяха те! Салфетките съм забравила! (*Вади салфетки от бюфета.*)

КОСТАДИН

Шарев трябва да е. И в текста има разлика. „Изкопните съоръжения“... „съоръжения“ е написано с главна буква.

АРТАКИ

Да те стреснат.

КОСТАДИН

А гледай тука „Костадин“ с малка буква.

АРТАКИ

Да те засегне... Да те стресне и да те засегне.

КОСТАДИН

Не ми се вярва. Не трябва да смятаме, че всички хора са лоши.

Може да е прост човека.

АРТАКИ

Ти мислиш, че това го е писал началникът?

ТАНИЧКА

Артаки, Артаки...

АРТАКИ

Зашо се смееш, Таничка?

ТАНИЧКА

Обичам те аз тебе, Артаки! Всички ви обичам! Затова се смея!

Влиза Юсуф. Пауза.

ЮСУФ

Не иска да дойде! (Пауза.)

КОСТАДИН

Нали беше казал да го обръснеш...

ЮСУФ

Обръснах го.

АРТАКИ

Зашо тогава?

ТАНИЧКА

Юсуфчик, как може? Ти се шегуваш!

ЮСУФ

Не иска.

АРТАКИ

Нали искаше?

КОСТАДИН

Никога ли няма да дойде?

ТАНИЧКА

Той е в коридора... В коридора има човек!

В коридора се чуват стъпки и проскърцване на врата. Влиза Хаим.

Пауза.

ТАНИЧКА

Хер Браун няма да дойде.

ХАИМ

Верно ли е Юсуф.

ЮСУФ

Верно е, Хайме.

КОСТАДИН

Чакай сега, Юсуфе! Седни! Седни и ни кажи всичко. Ти каза, че ще го обръснеш и ще го доведеш. Нали така беше?

ЮСУФ

Така беше.

КОСТАДИН

И го обръсна.

ЮСУФ

Обръснах го.

КОСТАДИН

И той ти каза, че не иска. Защо? Какво ти обясни той?

ЮСУФ

Той ми обясни, че в последния момент се бил размислил.

АРТАКИ

Той не може да се размисли в последния момент... той, преди да обещае, е мислил.

ЮСУФ

Каза, че ще дойде. Сега каза, че няма да дойде. Защо мене ще ме мъчите сега?

КОСТАДИН

Как така, ние да те мъчим? Какво ти обясни той?

АРТАКИ

Страх го е да не го издадем ли?

ЮСУФ

Не го е страх... отде да знам... „Съвестно ми е, казва, че обещах... аз съм един никой, казва“... Объркано ми говори... Защо ме мъчите? Какво съм виновен аз?

КОСТАДИН

Ти не казваш всичко. Германците са хора на реда. Германецът точно ще ти каже, така и така е работата, в толкова часа — пункт и готово. Германецът държи на думата си.

ЮСУФ

Да, но този е изпаднал германец.

ТАНИЧКА

Юсуф, хайде на мене ми кажи истината!... Той ти каза, че е един никой... и какво по-нататък? Каза ти, че не заслужава такова внимание, или каза, че му е неудобно, че ще помисли...

ЮСУФ

Така ми каза.

АРТАКИ

Какво така?

КОСТАДИН

Юсуфе, ти криеш нещо. Каквото и да е, трябва да ни го кажеш!

ТАНИЧКА

Кажи, Юсуфе!

Юсуф изважда вестник и го подава на Костадин.

ЮСУФ

Прочети това!

КОСТАДИН (чете).

„През последните години в аржентинските вестници твърде често се споменаваше за лицето Рамон Франциско Тихерас, под чието име се крие фашисткият палач Ото Вилдунг, отговорен за убийството на 4000 полски граждани по време на Втората световна война. Покъсно очевидци твърдят, че укриващият се убиец е бил забелязан в Португалия. Напоследък обаче следите му се губят и там. Вероятно е потърсил убежище на по-сигурно място...“

Пауза. Компанията е втрещена. Юсуф си налива вино. И когато поднася чашата към устата си, Хаим блъска ръката му и виното се разлива.

ТАНИЧКА

Хайме!

АРТАКИ

Защо, Хайме?

ХАИМ

Той да каже защо! Кажи какво си направил с хер Браун! Да каже истината! (Пауза.)

ЮСУФ

Няма го хер Браун.

АРТАКИ

Замина ли си?

ЮСУФ

Не е заминал.

КОСТАДИН

Умря ли?

ЮСУФ

Умря.

ТАНИЧКА

Кога?

ЮСУФ

Хер Браун умря.

ХАИМ

Няма никакъв хер Браун. И никога не е имало.

ТАНИЧКА

Хайме!

ХАИМ

Аз отдавна се съмнявах в тая работа! Няколко пъти го проследих Юсуф... „Ще го обръсна и ще дойде...“ А ти нас си ни бръснал от суза, време. В Аржентина бил... В Португалия... Откъде идеш сега? От вас идеш. Отби се на будката, купи си цигари и дойде право тук. Така ли беше?

ЮСУФ

Така беше, Хайме!

ТАНИЧКА

Юсуф, кажи, че не е верно!

ЮСУФ

Таничка, Таничка...

ХАИМ

Имало ли е някога такъв хер Браун?

ЮСУФ

Никога не е имало такъв хер Браун.

АРТАКИ

Значи ти си ни мамил?

ЮСУФ

Да.

ТАНИЧКА

Но защо?

КОСТАДИН

Значи така, Юсуфе... Ами ако ти трябваха пари, можеше да кажеш. Ние сме приятели, ще съберем, ще ти помогнем.

ХАИМ

Аз отдавна го подозирах. И от 3–4 дена си викам: я чакай да разузная тая работа!

ЮСУФ

Ти си ме следил, Хайме?

ХАИМ

Защо, обиждаш ли се?

ЮСУФ

Аз нямам право да се обиждам. Аз ви измамих.

ХАИМ

И това съм изчислил: ето го — двайсет дена... през ден по пет лева — петдесет лева. Последния ден осемдесет и шест стотинки за крем за бръснене, всичко — петдесет лева и осемдесет и шест стотинки.

АРТАКИ

За петдесет лева и осемдесет и шест стотинки...

ЮСУФ

Точно си ги изчислил, Хайме.

КОСТАДИН (възбудено).

Юсуфе, ти разбираш ли... Защо?

ХАИМ

Мошеник!

АРТАКИ

Той не е мошеник.

ЮСУФ

Артаки, ти каза, че съм ви мамил, сега казваш, че не съм мошеник. Кажи го веднъж ясно — така и така. Твоята все като на щрауса: Кога връхлети буря — птица съм, кога трябва да се хвърчи — камила съм.

АРТАКИ

Изкарай ни сега и камили на всичкото отгоре! В махалата на къоравите огледала ще продаваш.

ХАИМ

Къде са парите?

КОСТАДИН

Не е до парите. Тука работата не опира до парите.

АРТАКИ

В махалата на къоравите... Сега разбирам аз... преди трийсет години, помниш ли портмонето?... Девер ми Саркиз го беше донесъл от Америка, Юсуфе. Казах ти, тука беше в джоба на полущубата. Влязох, съблякох се, оставил полущубата на закачалката, никой не е влизал в бърснарницата. Ти тогава се обиди, цял месец не ми говори, че дойдох аз да ти се извинявам, че на всичкото отгоре ти ми прости...

ХАИМ

Къде са парите, Юсуфе?

ТАНИЧКА

Оставете парите!... Чакайте, момчета!... Главата ме заболя. Какво става тука? Юсуф, моля те, кажи какво става?

ХАИМ

Значи ти го жалиш, Таничка?

АРТАКИ

Ти, Костадине, все ме злепоставяш като кажа нещо за чичо Оник, но знаеш ли, ако беше той тука, какво щеше да направи?

ЮСУФ

Какво щеше да направи, Артаки?

АРТАКИ

Не знам какво щеше да направи!

ЮСУФ

Артаки, ти си...

АРТАКИ

Не знам какъв съм, а пък аз вече те зная, защото Костадин, понеже съм добър и вие само Таничка от време на време с Юсуф, понеже чичо Оник е виновен, а Артаки е балама да го бръснат и леля ми Клементина, и оня, понеже никой не ме пита, а ти, Костадине, се гавриш, понеже да го засегнем Артаки. Юсуф, на Юсуф, ама никой не разбира, че е за едната правда, защото сме се пръснали по света, а тук сме приятели и не е въпросът, а вие Юсуф, та Юсуф, на ви сега един Юсуф!

Пауза.

ХАИМ (*по инерция като Артаки*).

Ти сега, Артаки, понеже ние нали все едно, че тая работа. Тфу!
Да ти се не види и приказката! Ще си изкълча езика.

Костадин отвари вратата.

КОСТАДИН

Хайде, Юсуфе!... Каквото било, било!

ХАИМ

Да върне парите!

ЮСУФ (*изважда лист хартия*).

Вземи, Хайме! Тука всичко е точно изчислено до стотинка. На тая страна е написано какво сме дали, а на тая какво ни е дал хер Браун.

ХАИМ

Какъв хер Браун? (*Грабва хартията.*)

ЮСУФ

Аз ви носех вино, салам, кафе, кашкавал... Изчислено е. Купувах го с нашите пари и ви казвах, че хер Браун го изпраща. Аз хайдутин не съм.

Тръгва.

ТАНИЧКА

Чакай, Юсуф!... Костадине!

ЮСУФ

За какво да ви чакам? Удряйте си таблата! Дремете по къшетата!
Чакайте смъртта! Посерковци!

КОСТАДИН

Ти не обиждай! Всеки може да обижда.

ЮСУФ

Аз ви обиждам... аз ли? В махалата на къоравите огледала съм продавал. Къорави сте!... Човек живее дотогава, дордете има за кого да се грижи. Останалото е смъртта... Кого имах аз освен вас? Брат ми замина. Не родих, не създадох. Пустиня... Камък и пясък... И от духове бягах, и от хора. И от хитлери, и от ангели бягах. Камила да бях, щях да се напия, чакал да бях, щях да се наплюскам... Вас имах. Вие ми бяхте и виното, и хляба. Защото можеш да стъпиш върху Корана, за да вземеш хляба, но не можеш да стъпиш върху хляба, за да вземеш Корана.

КОСТАДИН

А защо ни изльга?

ЮСУФ

Не съм лъгал вас... Себе си лъгах...

КОСТАДИН

Зашо?

ЮСУФ

Ти кажи защо!... Нали много знаеш? Знаеш много, защото не знаеш малко... Можеш ли да изльжеш смъртта, ако се направиш на умрял?... Таратанци можеш!... Защо ти, Хайме, ме проследи?... Ти, Артаки, защо ми припомни за някакво портмоне на твоя девер Саркиз?... И в истината не вярваме, и в лъжата не вярваме. Ще дойде време и чудо да стане, и в него няма да повярваме... Ти, Костадине, ми отвори вратата да изляза, а през цялото бреме си мислил, че аз се грижа за хер Браун, за да го наследя.

КОСТАДИН

Откъде знаеш това?

ЮСУФ

Не съм го знаел. Сега като попита откъде го знам, разбрах, че си го помислил... Аз исках. Отвори вратата! Отвори вратата!

ТАНИЧКА

Юсуф, майто момче!

ЮСУФ

Хаим е твойто момче. Таничка! Останете си, живейте си!

КОСТАДИН (на Юсуф).

Върни се и седни на стола! (*Тръгва към него.*) Седни на стола ти казвам!

АРТАКИ

Костадине, недей!

КОСТАДИН

Тука аз съм хазайн. Двайсет години тоя дом е бил твой дом!

ЮСУФ

Пусни ме!

Сборичкват се.

КОСТАДИН

Като казвам да седнеш, ще седнеш!

ТАНИЧКА

Костадине, какво правите? Чуваш ли, грубиянин такъв!

КОСТАДИН (натиска Юсуф върху стола). Грубиянин ли? А ти какво искаш, княгиньо? Да ти подам ръка да слезеш от коня? Не ти ли стига, че съм ти дал дом? Какво ти е дал на тебе твоят княз Алексей Нецевтаев?

ТАНИЧКА

Не говори за мъжа ми.

КОСТАДИН

Твойт благородник, дето само е оставало да го разцелува онова момче в избата...

ТАНИЧКА

Не говори!

КОСТАДИН

Аз не съм благородник. Аз съм Костадин и като кажа „седни“, ще седнеш, пък после ще видим. (*На Хаим.*) Извини се на Юсуф!

ХАИМ

Аз нищо лошо не съм направил. Усъмних се.

КОСТАДИН

Затова, че си го проследил.

ХАИМ

Извинявай, Юсуфе!

КОСТАДИН

Артаки, ти това портмоне, дето твоят девер Саркиз ти го бил донесъл от Америка... от Америка ли беше това портмоне?

АРТАКИ

Не беше от Америка. Казах, че е от Америка, да го трогна, че ми е за спомен. Но аз не помня дали тогава наистина е било у мене. Като съм дошел да се бръсна... Извинявай, Юсуфе!

ТАНИЧКА

Кажи нещо, Юсуф!

АРТАКИ

Юсуфе, ние сме посерковци.

КОСТАДИН

Юсуфе, това маса ли е?

ЮСУФ

Маса е.

КОСТАДИН

Това хляб ли е?

ЮСУФ

Хляб.

КОСТАДИН

Това вино ли е?

ЮСУФ

Вино.

КОСТАДИН

Сядайте на масата!

Отвън се чува бръмчене на мотор. Всички сеслушват. Двигателят спира.

КОСТАДИН

Кранът дойде. Най-после...

Отвън се звъни.

КОСТАДИН

Трябва да отворим.

ТАНИЧКА

Хаймчик, не те ли е страх?

ХАИМ

Мене ли?

Звъни се.

Ще отворя!

Излиза и след малко влиза.

ХАИМ

Вън на портата е хер Браун!

ТАНИЧКА (*понечва да извика*). Не!

АРТАКИ

Какъв хер Браун?

КОСТАДИН

Това е раздавачът, Хайме.

ХАИМ

Вън на портата е пристигнал човек — целият в бял костюм, с бял Мерцедес.

КОСТАДИН

Хайме, ти си уплашен.

ХАИМ

Ходил до Юсуф. Оттам му казали съседите къде може да го намери. Каза, че познава Юсуф от Германия, че Юсуф е работил при него. Иска да го види.

ТАНИЧКА

Юсуф е заспал.

АРТАКИ

Значи Юсуф е предчувствуval.

ТАНИЧКА

Хайме, кажи, че лъжеш!

ХАИМ

Погледнете през прозореца!

КОСТАДИН

Няма защо да гледаме през прозореца. Вън може да има някакъв силует, но това не значи, че е силуетът на хер Браун. Ние трябва най-после да решим има ли хер Браун или няма. И каквото решим, това е.

АРТАКИ

Костадин е прав. Тоя въпрос трябва да го решим най-после.

ХАИМ

Какво ще решаваме? Ето го — с бял костюм...

ТАНИЧКА

Това може да е смъртта.

КОСТАДИН

Първо: смъртта няма костюм. Второ: това не може да бъде.

АРТАКИ

Ами ако Юсуф е имал дете там в Германия... от някаква германка и сега хер Браун е дошел да му каже за детето?

ТАНИЧКА

Събудете Юсуф!

КОСТАДИН (*отива при Юсуф*).

Юсуфе! Хайде! Чуваш ли? (*Раздрушва ръката му и като я пуска тя увисва*) Юсуфе! (*Навежда се над него, отдръпва се*) Юсуф!...

ТАНИЧКА

Костадине, помогни му да стане! Той е заспал дълбоко.

КОСТАДИН

Съвсем дълбоко.

ТАНИЧКА

Господи!

КОСТАДИН (*на Хаим*).

Иди и му кажи, че тук няма никакъв Юсуф, че не е тук.

Хаим излиза.

ТАНИЧКА

Костадине, страх ме е. Артаки, махни се от прозореца!

Хаим влиза.

ХАИМ

Отиде си.

АРТАКИ

Дойде като по чудо.

ХАИМ

Трябваше да го оставим да види Юсуф. Не биваше да го лъжем.

КОСТАДИН

Ние не сме лъгали. Юсуф го няма.

АРТАКИ

Как да го няма. Ето го Юсуф.

КОСТАДИН

Това е труп. А хер Браун търси Юсуф.

ТАНИЧКА (*посочва ръката на Юсуф*).

Той държи нещо в ръката си.

КОСТАДИН (*разтваря дланта на Юсуф. Показва снимка.*)

Жена.

АРТАКИ

Сигурно е майка му.

ТАНИЧКА

Не. Това е тя...

ХАИМ

Коя?

ТАНИЧКА

Юсуф е обичал жената на хер Браун. Той е искал да ѝ съобщим нещо.

АРТАКИ

Изпъдихме человека, сега ще търсим жена му.

ХАИМ

Зашо изпъдихме человека?

КОСТАДИН

Заштото сме човеци... Таничка, трябва да окъпем Юсуф и да го оплачам! Хайде!

Отвън се чуват гласове, странни звуци, глъч.

ТАНИЧКА

Какво става навън?

ХАИМ

Вятър излезе.

АРТАКИ

Не е вятър. Като че ли някой вика.

ХАИМ

Крадец гонят. (*Осветлението угасва.*) Токът спря в целия град.

ТАНИЧКА

Хаймчик, нищо не виждам!

АРТАКИ

Хайме, гледай там над тополите!

ХАИМ

Какво е това?

ТАНИЧКА

Ето ги!... Това са летящи чинии!

КОСТАДИН

Глупости! Къде ги видяхте?

ТАНИЧКА

Това там, дето свети ли?

АРТАКИ

Това е месечината!

ХАИМ

Как може да има две месечини?

ТАНИЧКА

Приближиха. Гледайте, висят над тополите!

АРТАКИ

Летящи чинии! Това са летящи чинии, дето миналата година са ги гледали в Испания.

ТАНИЧКА

Господи, Хайме, страх ме е!

АРТАКИ

Сигурно от тях ще слязат хуманоидите. Виждате ли ония точкици вътре? Това са те! Идат!

КОСТАДИН

Това са балони или природни явления.

ХАИМ

Балонът е кръгъл, това е сплескано.

АРТАКИ

Саркиз казваше, че в Америка са взели един мъж и една жена.

КОСТАДИН

Те вземат главно арменци.

АРТАКИ

Стига бе, Костадине, ти и в такъв момент ли ще се гавриш?

КОСТАДИН

Българин никога няма да вземат, защото може да им нареже чинията за някакъв материал за употреба.

АРТАКИ

Костадине, покажи си ордена!

КОСТАДИН

Глупости... това са глупости! Ако това го има, дядо ми да го е видял още като си е дялкал пръчката пред портата... Запалете електричеството! Чувате ли, гадове! Запалете! Вашта мама неизвестна, защо ни правите на идиоти?

Кранът избоботва и хваща с челюстите си къщичката, като я понася към небето. Остават само мебелите. Влиза компанията, която се връща от погребението на Юсуф.

АРТАКИ

Хубаво погребение направихме. Замина си Юсуф.

ХАИМ

И хуманоидите си заминаха.

ТАНИЧКА

Това беше предупреждение.

КОСТАДИН

Глупости! Това си беше чисто природно явление.

ТАНИЧКА

Ние вече сме пред свършека.

КОСТАДИН

Светът се е надвесил. Само трябва някой да го бутне отзад.

ХАИМ

Зашо приказваш глупости сега? Къде му е на света отзад?

АРТАКИ

Светът е кръгъл.

КОСТАДИН

Ако е кръгъл, толкова по-лесно се бута.

ТАНИЧКА

Юсуф вече спи. Така и не разбра нищо.

КОСТАДИН

Трябва вече да спим.

АРТАКИ

Аз ще спя тук.

ТАНИЧКА

Къде ще спиш тук?

АРТАКИ

Утре рано ще си ида. Ето така ще поседя.

ТАНИЧКА

Костадине, седни тогава и ти!

ХАИМ

Да седнем всички и да чакаме.

ТАНИЧКА

Какво да чакаме?

ХАИМ

Нищо... така просто да седнем и да чакаме да се съмне.

Сядат. Мълчание.

АРТАКИ

Юсуф умря... Хер Браун умря... Ония си отидоха.

ТАНИЧКА

Остава един сервиз, един шкаф... закачалка с еленови рога. Няма ръката, която е окачвала дрехите. Изчезва човешкият глас, остава стената, която е слушала. Стъпката изчезва, остава прагът... Часовникът бие, слухът е мъртъв.

Часовникът бие.

ХАИМ

Удари пет, а показва шест.

КОСТАДИН

Девет и половина.

АРТАКИ

Дали не можем да вечеряме, а?

ТАНИЧКА

На мене не ми се яде.

КОСТАДИН

Да играем една табла.

ХАИМ

Аз я продадох.

ТАНИЧКА

Купил ми обувки... Карах му се...

Пауза.

АРТАКИ

Хайме, помниш ли навремето Методи — стражаря, като ти ритна количката пред кафенето?

ХАИМ

Той беше животно.

АРТАКИ

Аз бях животно... Аз го накарах... Какво си ми пречел?

Прощавай!

ХАИМ

И ти прощавай, Артаки!

АРТАКИ

Няма на кого да прости. Всички са се разбягали по света.

ХАИМ

На мене трябва да ми простиш. Подозирах те, че ще отидеш в милицията и ще кажеш всичко.

АРТАКИ

За хер Браун ли?

ХАИМ

Не, за това, че живеем незаконно с Таничка.

АРТАКИ

Не съм толкова подъл.

ХАИМ

Не... от глупост, мислех си.

КОСТАДИН

Лъгах го навремето... лъгах го, че ще издействувам да не му затворят бръснарницата... Лъгах го, че съм ходил при началника, а не бях ходил.

ТАНИЧКА

Стига! Стига сте се прощавали!

ХАИМ

Таничка! Успокой се! Всичко е наред... Утре ще те заведа на кино.

АРТАКИ

Юсуф сега чува.

ХАИМ

Може би ни прощава.

ТАНИЧКА

Не е до прошка... не е до прошката! Когато с Алексей слязохме в избата, той се приближи до младежа и му рече: „Гладен ли си?“ „Да“ — отговори оня. Тогава мъжът ми извади нож, наведе се и с един замах отсече ухото му. Докато младежът усети болката, той напъха ухото в отворената му уста и изсъска: „Яж!“ После извади револвера си... Аз вече тичах по стълбите нагоре, когато чух изстрелите: един, два, три, четири... десет, сто... Като че ли някой стреляше в главата ми, а в главата ми като че беше целият свят, който ехтеше от изстрелите... Какво знаете вие? Какво знаете вие? (*Нервно изплаква.*)

ХАИМ

Таничка. Какво говориш, Таничка?

ТАНИЧКА

Тоя свят не е луд от вчера... Лъгах ви... За да е по човешки... човеци ли сме, животни ли сме...

КОСТАДИН

Успокой се, Таничка... Времената са били такива...

ТАНИЧКА

Оная нощ си мислих: Колко хубаво ще бъде, Костадине. Като умреш и ние с Хаим да живеем в цялата къща.

КОСТАДИН

Българинът като забере душа и усети, че близките му се грижат, за да го наследят, стиска зъби и не дава на душата си да излезе... дордете накрая изкара нервите на наследниците и те хвърлят топа.

АРТАКИ (от неудобство).

Искате ли да ви разкажа една история за чичо Оник?

КОСТАДИН

Дето чичо ти Оник си купил гръцки мухоловки.

АРТАКИ

Не си е купувал чичо Оник такива работи.

КОСТАДИН

Забравил си... Не може да не си е купувал... Помниш ли, когато чичо ти Оник си върза коня пред лазарета и донесе обувки на леля ти Клементина от Дедеагач, че Овесян часовникарят пък донесе гръцки мухоловки от Америка.

АРТАКИ

Ти откъде го знаеш това?

ТАНИЧКА (*усмихва се като никога*).

Артаки, Артаки!

КОСТАДИН

А Хаим пък продаде таблата... Що я продаде, Хайме?

ХАИМ

Сега виж какво, Костадине... Ти си ме бил... И аз съм те бил...

ТАНИЧКА

Артаки е шпионин, който служи на две разузнавания.

АРТАКИ

А Юсуф беше женкар... Помниш ли какъв коч изядохме навремето? Костадине, помниш ли навремето какъв коч изядохме?

КОСТАДИН

Като ме попита какво е това и аз ти казах, че това са бели бъбреци, най-хубавото нещо на коча, и ти дадох да ги опиташ, понеже белите бъбреци на коча постоянно се клатят и ти като се задави, Артаки, и като почна да плюеш...

ХАИМ

Значи Артаки е ял бели бъбреци... Таничка, белите бъбреци не са цинизъм... това е голямо удоволствие. Леле, Артаки! Как ги побра арменската ти уста!

Смях. Пауза.

ТАНИЧКА

Костадине, ще има ли голяма война?

КОСТАДИН

Човекът е по-голям от войната. А най-голямо е бъдещето. Баща ми навремето казваше: „Само бъдещето еечно, неговата мамка!“ По този начин той искаше да похвали не само бъдещето, но и майка му.

ХАИМ

Къде ли живее бъдещето, питал съм се понякога.

КОСТАДИН

На осемнайстия етаж... Имам един приятел в съвета. И онзи ден бях при него. Дай го, викам му, осемнайстия етаж на двама млади хора, а на мене ми пращай предупреждения!

ХАИМ

Чуден човек си ти, Костадине!

КОСТАДИН

Издание:

Иван Радоев. Избрани пиеси

Дата на издаване — 11.2007

ИК „Жанет 45“

ISBN 978-954-491-366-3

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.